

@up

Περιοδική Έκδοση
Πανεπιστημίου Πατρών

3η περίοδος
τεύχος 16
Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2024

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

@UP: ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ-ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ

Κατερίνα Κωστίου - Γιάννης Παπαθεοδώρου (Τμήμα Φιλολογίας)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πάνος Αλεξόπουλος (Τμήμα Ιατρικής)

Μαρία Αργυροπούλου (Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού)

Σταύρος Καλαϊτζίδης (Τμήμα Γεωλογίας)

Χρυσή Καραπαναγιώτη (Τμήμα Χημείας-Σχολή Θετικών Επιστημών)

Κυριάκος Σγάρμπας (Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών)

Αρχόντω Τερζή (Τμήμα Λογοθεραπείας, ΣΕΑΥ)

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Φιλίω Βογιαντζή (Μονάδα Οικονομικής & Διοικητικής Υποστήριξης Ε.Λ.Κ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών)

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

PENCILCASE

ΜΟΝΙΜΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Κώστας Βασιλόπουλος (Φοιτητής, Τμήμα Φυσικής)

Βασιλική Γεραντώνη (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Χαρά Λαγού (Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Γεωργία Λαλιώτη (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

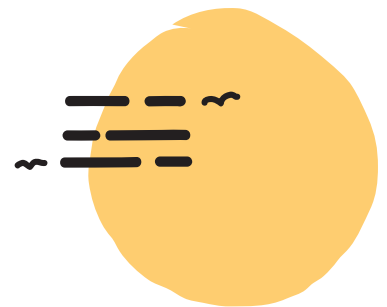
Ειρήνη Λάππα (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Αγγελική Ματράκα (Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Βασιλική Παπούλια (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Ματίνα Παρασκευά (Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Βενετία Σχοινά (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών)

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

Γιώργος Αδαμίδης, Μαρία Αργυροπούλου, Αργύρης Αρχάκης, Βασιλική Γεραντώνη, Θανάσης Καραλής, Χρυσή Καραπαναγιώτη, Κατερίνα Κωστίου, Χαρά Λαγού, Γεωργία Λαλιώτη, Αγγελική Ματράκα, Ιωάννης Μυλωνάς-Μαργαρίτης, Γιάννης Παναγόπουλος, Γιάννης Παπαθεοδώρου, Ματίνα Παρασκευά, Δώρα Πετρίδη, Νίκη Σισσαμπέρη, Βασιλική Στάμου, Βενετία Σχοινά, Πάυλος Τζιούρρου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Συντάκτες της ύλης

Upatras Photo Gallery

Pexels.com / Unsplash.com / rawpixel.com

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

newsletter@upatras.gr

Ενυπόγραφα άρθρα και συνεντεύξεις δεσμεύουν μόνον τους συντάκτες τους. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση οποιουδήποτε μέρους της ύλης του @Up, αρκεί να είναι ακριβής και να αναφέρεται η πηγή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

EDITORIAL

ΖΕΙ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ; (4)

UP-ΟΥΕΙΣ

Η ΕΛΛΑΔΑ, ΟΙ 17 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ — [ΧΡΥΣΗ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗ](#) (6)

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

TRACE: ΈΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΑ ΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΜΟ ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΙΜΕΝΑΜΕ ΝΑ ΤΟΝ ΒΡΟΥΜΕ! — [ΑΡΓΥΡΗΣ ΑΡΧΑΚΗΣ](#) (10)

ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΟΥΝ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΦΥΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ; ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΛΑΙΟΚΡΑΜΒΗΣ ΣΤΟΝ ΚΑΝΑΔΑ — [ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΔΑΜΙΔΗΣ](#) (13)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ — [ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΛΗΣ](#) (17)

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ — [ΝΙΚΗ ΣΙΣΣΑΜΠΕΡΗ](#) (19)

UP-ΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΤΑΜΟΥ: ΈΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ, ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ... — [ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ ΜΑΡΙΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ](#) (20)

UNIVERCITY

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ (23)

ALUMNI

ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ... — [ΔΩΡΑ ΠΕΤΡΙΔΗ](#) (24)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ : «...Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ: ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΤΑΣ» — [ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΤΡΑΚΑ](#) (26)

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ (ΠΡΟ)ΤΑΣΕΙΣ

«ΣΕΒΟΜΑΙ ΤΟ ΔΙΠΛΑΝΟ ΜΟΥ, ΣΕΒΟΜΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» — [ΠΑΥΛΟΣ ΤΖΙΟΥΡΡΟΥ](#) (28)

ΒΡΑΒΕΙΑ ΝΟΜΠΕΛ 2023 — [ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ-ΜΑΡΤΑΡΙΤΗΣ](#) (30)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΕΣ-ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

ΒΙΒΛΙΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ (31)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ, Ο ΚΑΙΡΟΣ ΑΛΛΑΖΕ — [ΓΕΩΡΓΙΑ ΔΑΔΙΩΤΗ](#) (33)

SONGLING PU, ΠΑΡΑΞΕΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΙΝΕΖΙΚΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ — [ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΕΡΑΝΤΩΝΗ](#) (35)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«ΦΟΝΙΣΣΑ»: ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ ΝΑΘΕΝΑ — [ΧΑΡΑ ΔΑΓΟΥ](#) (37)

«FIVE NIGHTS AT FREDDY'S» — [ΒΕΝΕΤΙΑ ΣΧΟΙΝΑ](#) (38)

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΤΟ Νέο ΝΕΟ ΚΥΜΑ — [MATINA ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ](#) (39)

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

ΜΑΥΡΟ ΝΤΟΜΙΝΟ (40)

Editorial

ΖΕΙ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΣΤΙΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Σε πολύ γνωστή συνδρομητική πλατφόρμα, «ανέβηκε» πρόσφατα (τέλη Ιανουαρίου 2024) το ντοκιμαντέρ «Μέγας Αλέξανδρος: Η γέννηση ενός Θεού». Το ντοκιμαντέρ έλαβε άμεση και, ενδεχομένως, απρόσμενη δημοσιότητα, όχι για την αισθητική ή ιστορική αξία του, αλλά για το «σκάνδαλο» ενός φίλιού. Η σκηνή με το επίμαχο φιλί ανάμεσα στον Μεγάλο Αλέξανδρο (Buck Braithwaite) και τον Ηφαιστίωνα (Will Stevens) τοποθετείται στο πρώτο δεκάλεπτο του ντοκιμαντέρ, και δημιούργησε θύελλα αντιδράσεων, κυρίως στον χώρο της Ακροδεξιάς. Αρχηγός πολιτικού κόμματος κατέθεσε ερώτηση στην υπουργό Πολιτισμού ζητώντας να κινηθεί νομικά η ελληνική κυβέρνηση κατά των ιδιοκτητών της συγκεκριμένης πλατφόρμας, έτσι ώστε η εταιρεία να λογοδοτήσει «για το ιστορικό ανοσιούργημα», ενώ ένας άλλος αρχηγός κόμματος δήλωσε πως το ντοκιμαντέρ εντάσσεται στην «εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων και δη σε μια προσπάθεια, που τα τελευταία χρόνια έχει λάβει τη μορφή “εκστρατείας” προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων της λεγόμενης “LGBTQ+” κοινότητας». Το διαδίκτυο γέμισε με συνθήματα προτροπής σε μποϊκοτάζ απέναντι στη συγκεκριμένη πλατφόρμα, ενώ αμέσως ξεχείλισε η ρητορική του μίσους απέναντι σε άτομα ή ομάδες με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Το πρόβλημα δεν ήταν πλέον αν είναι ή δεν είναι «Έλληνας» ο Μεγαλέξανδρος – σε αυτό το σημείο το ντοκιμαντέρ μοιάζει να είναι αρκετά «φιλελληνικό» - αλλά πώς μπορεί ο μεγάλος κατακτητής να εμφανίζεται ως αμφισεξουαλικός. Για τον «αρρενωπό» εθνικισμό, η ανδρική φύση ενός φαντασιακού εμπόλεμου έθνους δεν μπορεί να υπονομεύεται από αμφίσημες ταυτότητες.

Μέσα στον ομοφοβικό θόρυβο των ημερών χάθηκε, ωστόσο, μια άλλη σημαντική διάσταση του ντοκιμαντέρ. Αυτό, δηλαδή, που αγνοήθηκε είναι πως στην ίδια σειρά των έξι επεισοδίων συνεργάζεται η αρχαιολόγος κ. Καλλιόπη Λιμναίου-Παπακώστα, γνωστή για τις ανασκαφές της στους Κήπους Σαλαλάτ στην Αλεξάνδρεια, αλλά και για την εύρεση του περίφημου ελληνιστικού αγαλματίδιου, που εικονίζει τον Αλέξανδρο. Έχοντας εντοπίσει την αρχαία βασιλική συνοικία της πόλης, η αρχαιολόγος συνεχίζει να ψάχνει τον τάφο του Αλέξανδρου, τον ναό ενός «επίγειου θεού». Ακόμη και αν δεν βρεθεί τελικά ο τάφος, η Αλεξάνδρεια απέκτησε ένα εξαιρετικό αρχαιολογικό εύρημα, το οποίο ήδη αφομοιώθηκε στη σύγχρονη ζωή της πόλης. Δεν είναι, βέβαια, η πρώτη φορά που η ροή εκδοχή της αρχαιότητας προκαλεί αντιπαραθέσεις και διενέξεις. Οι αποκλίσεις άλλωστε, ανάμεσα στην επιστημονική γνώση και την εκλαϊκευμένη αρχαιογνωσία είναι τεράστιες· ιδίως σε ό,τι αφορά τα ζητήματα της ιστορίας της σεξουαλικότητας και την εξιδανικευμένη μορφή των «μεγάλων ηγετών». Αν προσθέσει κανείς και το παραμορφωτικό πρίσμα του σύγχρονου εθνικισμού, το μείγμα γίνεται εκρηκτικό.

Από αυτή την άποψη, έχει μεγάλη σημασία η πρόσφατη ανακοίνωση για την ίδρυση ακαδημαϊκού παραρτήματος του Πανεπιστημίου Πατρών στην Αλεξάνδρεια.¹ Πέρα από τη συμβολική πρωτοβουλία εξωστρέφειας, το Πανεπιστήμιό μας, με κυρίαρχη, ελπίζουμε, την παρουσία της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, μπορεί να πρωταγωνιστήσει σε μια ορθολογική και επιστημονικά έγκυρη καμπάνια για τις πολιτισμικές χρήσεις της αρχαιότητας, για τις ιστορικές διαδρομές της πόλης του Μεγαλέξανδρου αλλά και του Καβάφη. Ίσως έτσι, για ένα πλατύτερο κοινό, γίνει περισσότερο αντιληπτό πως σχολιάζοντας εκείνο την επιγραφή που συνόδευε τα λάφυρα από τη μάχη του Γρανικού, («Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων»), ο απατηλός γέρος της Αλεξάνδρειας μιλούσε για «την ποικίλη δράση των στοχαστικών προσαρμογών». Σε έναν κόσμο, που μοιάζει να είναι ολοένα και πιο προσκολλημένος σε λογής – λογής επινοημένα «αυθεντικά» παρελθόντα, ο Καβάφης προσπάθησε να μιλήσει για τις μείξεις, τα μεταίχμια, τα κράματα, την ανεκτικότητα. Σε αυτή την κατεύθυνση, η παρέμβαση του Πανεπιστημίου μας θα μπορούσε να σχεδιαστεί με άξονα την καβαφική διαφορά ανάμεσα στην ιδιότητα του «Έλληνα» και του «Ελληνικού»· μια διαφορά εξαιρετικά επίκαιρη, ακόμη και για το πώς βλέπουμε ντοκιμαντέρ.

1. <https://pelop.gr/panepistimio-patron-synergasia-me-tin-elliniki-koinotita-tis-alexandreias/>

Η ΕΛΛΑΔΑ, ΟΙ 17 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΧΡΥΣΗ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΤΜΗΜΑ ΧΗΜΕΙΑΣ

ώσιμη ανάπτυξη περιλαμβάνουν: 1) μηδενική φτώχεια, 2) μηδενική πείνα, 3) καλή υγεία και ευημερία, 4) ποιοτική εκπαίδευση, 5) ισότητα των φύλων, 6) καθαρό νερό και αποχέτευση, 7) φθηνή και καθαρή ενέργεια, 8) αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη, 9) βιώσιμες βιομηχανίες, καινοτομία και υποδομές, 10) λιγότερες ανισότητες, 11) βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, 12) υπεύθυνη παραγωγή και κατανάλωση, 13) δράση για το κλίμα, 14) προστασία της ζωής στο νερό, 15) προστασία της ζωής στη στεριά, 16) ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμούς και τέλος, 17) συνεργασία μεταξύ φορέων και χωρών για την επίτευξη των στόχων.

Οι 17 αυτοί στόχοι υιοθετήθηκαν στην 70η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 2015 στο πλαίσιο της Ατζέντας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030. Τότε ενσωματώνονται όλες οι διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης (κοινωνική, περιβαλλοντική, οικονομική, πολιτιστική) σε όλες τις τομεακές πολιτικές, ενώ, παράλληλα, προάγονται η διασύνδεση και η συνοχή των σχετικών με τους στόχους πολιτικών και νομοθετικών πλαισίων. Οι διάφορες χώρες, αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες, δεσμεύονται να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που συνδέονται με την επίτευξη των στόχων λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές εθνικές πραγματικότητες, τα επίπεδα ανάπτυξης και τις εθνικές πολιτικές και προτεραιότητες.

Κάθε μία χώρα από τις 166 αξιολογείται με βάση κάποιους δείκτες για κάθε έναν από αυτούς τους στόχους. Τα δεδομένα υπάρχουν διαθέσιμα στο διαδίκτυο και μπορεί να τα βρει κανείς εύκολα στον παρακάτω σύνδεσμο:
<https://dashboards.sdgindex.org/profiles/greece>

Το Πανεπιστήμιο Πατρών συμμετέχει σε διεθνείς κατατάξεις οι οποίες, ανάμεσα στα κριτήρια που αξιολογούν, εντάσσουν και τη δράση του ως προς την επίτευξη κάποιων από τους 17 στόχους βιωσιμότητας, που έχουν θέσει τα Ηνωμένα Έθνη για να επιτευχθούν έως το 2030. Όταν αναφερόμαστε στη βιώσιμη ανάπτυξη εννοούμε την επίτευξη της επιθυμητής ανάπτυξης που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του σήμερα χωρίς να αφαιρεί τη δυνατότητα να μπορούν να ικανοποιούνται οι αντίστοιχες ανάγκες για ανάπτυξη του αύριο. Οι στόχοι για βι-

Στο παρόν άρθρο θα παρουσιαστεί μια ανασκόπηση για τη θέση της Ελλάδας ως προς τους στόχους αυτούς. Αυτή τη στιγμή η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 28 από τις 166 χώρες με βαθμολογία που έχει ανοδική πορεία και ξεκίνησε από 70% το 2000 και έχει φτάσει στο 78% σήμερα. Γύρω στο 56% των στόχων έχουν επιτευχθεί και διατηρούνται σε καλά επίπεδα, στο 17% των στόχων φαίνεται να υπάρχει περιορισμένη πρόοδος, ενώ στο 27% φαίνεται να υπάρχει καθοδική πορεία. Είναι αξιοσημείωτο ότι η χώρα μας έχει καλή βαθμολογία (περίπου 74%) και στο κριτήριο που δείχνει ότι οι δράσεις της δεν έχουν σοβαρά αρνητικές επιπτώσεις στις υπόλοιπες χώρες, όπως π.χ. δεν εξάγουμε παράνομα όπλα ή δεν εισάγουμε απαγορευμένα θαλάσσια είδη που βρίσκονται υπό εξαφάνιση.

Ας δούμε τώρα τους στόχους αναλυτικά κοιτάζοντας και κάποιους από τους επιμέρους δείκτες.

Ως προς την εξάλειψη της φτώχειας, υπάρχουν ακόμα προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Φαίνεται ότι έχουν μειωθεί οι άνθρωποι που ζουν με κάτω από 2 και 4 δολάρια την ημέρα (όπως χοντρικά είναι οι δείκτες), αλλά ακόμα είναι μεγάλο το ποσοστό σε σχέση με την τιμή στόχο που μετά τη φορολογία ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας.

Ως προς την εξάλειψη της πείνας, υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν και ο στόχος αυτός φαίνεται σχετικά στάσιμος. Στα θετικά είναι ότι έχουμε καλή παραγωγή σιτηρών και δεν έχουμε μεγάλο ποσοστό σε υποσιτισμένα παιδιά ή ενήλικες. Ωστόσο, έχουμε μεγάλο ποσοστό σε υπερλίπανση των καλλιεργειών με αζωτούχα λιπάσματα και αρκετά μεγάλο ποσοστό υπέρβαρου πληθυσμού.

Ως προς την καλή υγεία και ευημερία, υπάρχουν ακόμα προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Έχουμε πολύ καλά ποσοστά στη μείωση της θνησιμότητας βρεφών και παιδιών, της θνησιμότητας από τροχαία ατυχήματα, και μεγάλο προσδόκιμο ζωής. Κάποιοι δείκτες που θέλουν ακόμα βελτίωση είναι το ποσοστό της μητρικής θνησιμότητας, τα νέα κρούσματα HIV, και οι εγκυμοσύνες στην εφηβική ηλικία. Δυστυχώς, ακόμα υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς το προσδόκιμο ζωής αλλά και την φροντίδα υγείας μεταξύ κατοίκων διαφορετικών περιοχών και διαφορετικού εισοδήματος.

Ως προς την ποιοτική εκπαίδευση, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Έχουμε καλούς δείκτες στις εγγραφές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αλλά και στις σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχουμε σχετικά σταθερή τιμή με πτωτική τάση ως προς την τιμή στόχο μας για το Διεθνές Πρόγραμμα Αξιολόγησης Μαθητών το περίφημο PISA όπως και για τις επιδόσεις των εφήβων στα αντικείμενα των θετικών επιστημών.

Ως προς την ισότητα των φύλων, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Έχουμε καλή βαθμολογία ως προς την εκπροσώπηση των δύο φύλων στην εργασία, αλλά και στο κλείσιμο της ψαλίδας ως προς τις αμοιβές των δύο φύλων. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιοι δείκτες που δεν έχουν καλές βαθμολογίες, όπως ο οικογενειακός προγραμματισμός με μοντέρνες μεθόδους αντισύλληψης, το ποσοστό των γυναικών στη Βουλή των Ελλήνων και η εξίσωση των μέσων όρων των χρόνων εκπαίδευσης μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αξιοσημείωτο είναι ότι στους δείκτες αυτού του στόχου αναφέρονται μόνο δύο φύλα.

Ως προς το καθαρό νερό και την αποχέτευση, υπάρχουν μικρές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν και ο στόχος αυτός φαίνεται να έχει θετική τάση. Στους περισσότερους δείκτες έχουμε πολύ καλή βαθμολογία. Έχουμε και αρκετό, καλό και ασφαλές πόσιμο νερό, και καλή, σωστή και ασφαλή επεξεργασία αποβλήτων. Το μόνο που φαίνεται να μην έχουμε προσέξει είναι η εισαγωγή πόσιμου νερού στη χώρα από περιοχές που έχουν μειωμένους υδατικούς πόρους.

Ως προς τη φθηνή και καθαρή ενέργεια, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Έχουμε καλή βαθμολογία ως προς την πρόσβαση του πληθυσμού στην ηλεκτρική ενέργεια και τα καθαρά καύσιμα και την κατάλληλη τεχνολογία που χρειάζεται για το μαγείρεμα. Ωστόσο, οι εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα σε σχέση με την απόδοση σε ηλεκτρισμό είναι ακόμα υψηλές ενώ είναι ακόμα χαμηλή η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως προς τη συνολική κατανάλωση ενέργειας που γίνεται στη χώρα μας.

Ως προς την αξιοπρεπή εργασία και την οικονομική ανάπτυξη, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Οι δείκτες που έχουν καλή βαθμολογία είναι οι ενήλικες που έχουν λογαριασμό και πληρώνονται μέσω τράπεζας και η μη εισαγωγή προϊόντων που σχετίζονται με θανάτους που προέρχονται από εργατικά ατυχήματα. Οι δείκτες που χρειάζονται ακόμα προσπάθεια σχετίζονται με κάποιους δείκτες ανάπτυξης, τα θύματα της μοντέρνας δουλείας, με μεγαλύτερο πρόβλημα την ανεργία ειδικά στους νέους.

Ως προς τις βιώσιμες βιομηχανίες, καινοτομία και υποδομές, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Πολλοί δείκτες σε αυτό τον στόχο έχουν επιτευχθεί όπως ο αριθμός των ερευνητών και οι επιστημονικές δημοσιεύσεις, πανεπιστήμια που βαθμολογούνται υψηλά στις διεθνείς κατατάξεις, πρόσβαση σε οδικό δίκτυο και στο διαδίκτυο, και ο αριθμός των γυναικών αποφοίτων από θετικές επιστήμες και πολυτεχνεία. Υπάρχει ένα θέμα σε σχέση με την πρόσβαση στο διαδίκτυο ανάλογα με το εισόδημα, ενώ ο δείκτης όπου βρισκόμαστε ως χώρα πολύ πίσω είναι οι αιτήσεις για πατέντες προστασίας των εφευρέσεων σε διεθνή γραφεία πατεντών (της Ευρώπης, των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας).

Ως προς τη μείωση των ανισοτήτων, παρόλο που ο στόχος αυτός φαίνεται να έχει θετική τάση, υπάρχουν ακόμα προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν υπάρχει κανονική κατανομή ως προς το εισόδημα, υπάρχει ανισοκατανομή εισοδήματος μεταξύ πλούσιων και φτωχών, όπως και πολλοί συνταξιούχοι με χαμηλό εισόδημα.

Ως προς τις βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Στις πόλεις και τις κοινότητες της Ελλάδας υπάρχει πόσιμο νερό και δυνατότητα να περπατήσει κανείς ως το σχολείο, τα μαγαζιά, εστιατόρια ή νοσοκομεία και ευτυχώς δεν υπάρχει μεγάλος πληθυσμός που να ζει σε παραγκουπόλεις. Ωστόσο, υπάρχει πρόβλημα με τα μέσα μαζικής μεταφοράς και την ατμοσφαιρική ρύπανση. Επίσης, πολλοί κάτοικοι μένουν σε σπίτι με ενοίκιο που θεωρείται υψηλό σε σχέση με το εισόδημά τους.

Ως προς την υπεύθυνη παραγωγή και κατανάλωση, υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις να αντιμετωπιστούν και ο στόχος αυτός φαίνεται να έχει πτωτική τάση. Οι δείκτες που σχετίζονται με εκπομπές του διοξειδίου του θείου έχουν καλή βαθμολογία. Το αντίθετο όμως συμβαίνει με τις εκπομπές του αζώτου, που είναι σε δραστική μορφή, όπως αμμωνία και οξείδια του αζώτου που έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Άλλα προβλήματα σχετίζονται με τα ηλεκτρονικά απορρίμματα (e-waste) και την μειωμένη ανακύκλωση των στερεών απορριμμάτων.

Ως προς τις δράσεις για τη μείωση της αλλαγής του κλίματος, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Το θετικό σημείο είναι ότι δεν κάνουμε εξαγωγή σε καύσιμα που παράγουν εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Ωστόσο, εισάγουμε τέτοια καύσιμα και εμφανίζουμε εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από καύσεις ορυκτών καυσίμων και από την παραγωγή τσιμέντου.

Ως προς τη ζωή στο νερό, υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Οι δείκτες που σχετίζονται με

θαλάσσιες περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας, αλλά και οι μη εισαγωγές απαγορευμένων ειδών έχουν καλή βαθμολογία. Ωστόσο, έχουν πρόβλημα οι δείκτες για την αλιεία με τράτες και το ποσοστό των ψαριών που αλιεύονται για να επιστραφούν και πάλι στη θάλασσα μετά τη συλλογή τους. Ενώ πολύ άσχημες βαθμολογίες έχουν οι δείκτες για την υπεραλίευση και την καθαρότητα του νερού.

Ως προς τη ζωή στη στεριά, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Σε δείκτες όπως οι χερσαίες περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας καθώς, και του γλυκού νερού και η διατήρηση των δασικών εκτάσεων υπάρχει καλή βαθμολογία. Ωστόσο, έχει κακή βαθμολογία ο δείκτης που σχετίζεται με την επιβίωση των ειδών προς εξαφάνιση και οι σχετικές εισαγωγές κάποιων ειδών.

Ως προς την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και τους ισχυρούς θεσμούς, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Σε δείκτες όπως οι δολοφονίες, οι αδικαιολόγητες κρατήσεις, η δήλωση των γεννήσεων, η παιδική εργασία και η εξαγωγή όπλων η Ελλάδα έχει καλό βαθμό. Ωστόσο, υπάρχουν προβλήματα με την αίσθηση ασφάλειας που έχουν οι πολίτες, τη διαπλοκή, την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τον αριθμό των ατόμων που βρίσκονται στις φυλακές, και τη νομιμότητα των απαλλοτριώσεων, ενώ υπάρχουν σημαντικά προβλήματα με την ελευθερία τύπου και το χρόνο εξυπηρέτησης των εθνικών αλλά και τοπικών υπηρεσιών.

Τέλος, ως προς τη συνεργασία των φορέων και των χωρών για την επίτευξη των στόχων, υπάρχουν ακόμα σημαντικές προκλήσεις να αντιμετωπιστούν. Δείκτες που σχετίζονται με την οικονομική διαφάνεια, δαπάνες προς την υγεία και την παιδεία αλλά και οικονομική βοήθεια τρίτων χωρών χρειάζονται βελτίωση.

Όλα τα παραπάνω παρουσιάστηκαν με στόχο την παράθεση της παρούσας κατάστασης όπως έχει αποτυπωθεί στους δείκτες των Ηνωμένων Εθνών και χωρίς ιδιαίτερη προσωπική αξιολόγηση. Σίγουρα δεν είναι απαραίτητα αντιπροσωπευτική της καθημερινότητας του κάθε Έλληνα. Ωστόσο, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η υλοποίηση των στόχων βιωσιμότητας, ξεπερνά τα όρια και τις αρμοδιότητες της κυβέρνησης και των υπουργείων, και αφορά το σύνολο των κοινωνικών εταίρων, από τον ιδιωτικό τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση, έως τις ΜΚΟ/ΑΜΚΕ και τις οργανώσεις πολιτών.

Είναι σημαντικό ο καθένας να αναλογιστεί πως μπορεί να επηρεάσει ως άτομο αλλά και ως ερευνητής κάποιους από τους παραπάνω δείκτες. Η αλληλεπίδραση μπορεί να γίνει μέσω της καθημερινότητας του κάθε ατόμου, των καθημερινών επιλογών του, της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησής του, και φυσικά των πολιτικών του επιλογών. Επίσης, είναι σημαντικό να κατανοήσει κανείς ότι μέσα από τις ερευνητικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες του κάθε μέλους του πανεπιστημίου πάνω στους δείκτες των διαφόρων στόχων μπορεί να επηρεαστεί και η θέση του Πανεπιστημίου Πατρών σε διεθνείς κατατάξεις.

Το Πανεπιστήμιο Πατρών φαίνεται να έχει σημαντική δράση στους στόχους που αφορούν 4) στην ποιοτική εκπαίδευση, 3) στην καλή υγεία και ευημερία, 6) στο καθαρό νερό και αποχέτευση, και 17) στη συνεργασία με άλλους φορείς για την επίτευξη των στόχων. Έτσι, Το Πανεπιστήμιο Πατρών συμμετείχε στη δεύτερη έκδοση του συστήματος διεθνούς κατάταξης QS World University Rankings: Sustainability για το έτος 2024 και κατέλαβε την πρώτη θέση ανάμεσα στα δέκα ελληνικά πανεπιστήμια που συμμετείχαν.

από τη

της πανεπιστημιακής
κοινότητας

TRACE: ΕΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΑ ΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΜΟ ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΙΜΕΝΑΜΕ ΝΑ ΤΟΝ ΒΡΟΥΜΕ!

ΑΡΓΥΡΗΣ ΑΡΧΑΚΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ TRACE
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ο τίτλος TRACE αποτελεί ακρώνυμο από τον αγγλικό τίτλο του ερευνητικού προγράμματος Tracing Racism in Anti-racist discourse (Ανιχνεύοντας τον ρατσισμό στον αντιρατσιστικό λόγο). Το πρόγραμμα TRACE είναι από τα ελάχιστα της Σ.Α.Κ.Ε. του Πανεπιστημίου μας που απέσπασε χρηματοδότηση από την 1η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την ενίσχυση των μελών ΔΕΠ. Ως κεντρική του ιδέα έχει τη διερεύνηση των αθέατων, ευέλικτων και ρευστών διαστάσεων του ρατσισμού οι οποίες, ‘μασκαρεμένες’ με ανθρωπισμό, κατορθώνουν και εμφιλοχωρούν σε αντιρατσιστικά κείμενα. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώξή μας είναι να αποκαλύψουμε ότι οι ρατσιστικές αντιλήψεις δεν καλλιεργούνται μόνο μέσα από τον λόγο μίσους, ο οποίος στιγματίζει και δαιμονοποιεί απροκάλυπτα τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς, αλλά και μέσα από τον (φαινομενικά) αντιρατσιστικό λόγο, ο οποίος, ενώ καταγγέλλει ρατσιστικές πρακτικές, ενίοτε καταλήγει να απηχεί ανισότητες, να τις συγκαλύπτει και να τις αναπαράγει.

Η ιδέα της κοινωνιογλωσσολογικής διερεύνησης του ρευστού ρατσισμού γεννήθηκε μέσα από τη ζεστασιά και την αλληλεγγύη μιας μεγάλης παρέας ανθρώπων με συγκλίνοντα ερευνητικά και πολιτικά ενδιαφέροντα ως προς την κριτική ανάλυση κειμένων. Οι 15 συνεργάτες/ιδές μου προέρχονται από πολλά διαφορετικά πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Όπως μπορεί να δει κανείς στο παράθυρο Διάχυση Αποτελεσμάτων της ιστοσελίδας του προγράμματός μας (<https://trace2019.wixsite.com/trace-project>),¹ οι ερευνητές/τριες της ομάδας του TRACE έχουμε συμμετάσχει και/ή οργανώσει συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό, έχουμε δώσει ομιλίες και έχουμε δημοσιεύσει άρθρα σε διεθνή περιοδικά, δοκιμάζοντας, ελέγχοντας και διαδίδοντας τις αναλύσεις μας σε σχέση με τον ρευστό ρατσισμό. Επιπλέον, έχουν εκπονηθεί ή εκπονούνται μεταπτυχιακές ή διδακτορικές διατριβές γύρω από τα θέματα αυτά. Παράλληλα, μας ενδιαφέρει η διάδοση των ευρημάτων μας στην εκπαιδευτική κοινότητα και, ως εκ τούτου, οργανώνουμε επιμορφωτικά σεμινάρια εκπαιδευτικών και μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών από Τμήματα Εκπαίδευσης. Στα σεμινάρια αυτά καταθέτουμε πρωτότυπες εκπαιδευτικές προτάσεις κειμενικής αναγνώρισης και κριτικής συνειδητοποίησης του ρευστού ρατσισμού.

Στα παραδοτέα του προγράμματος περιλαμβάνεται ένας συλλογικός τόμος που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΠΕΔΙΟ με τίτλο *Ιχνηλατώντας τη Διείσδυση του Ρατσισμού στον Αντιρατσιστικό Λόγο: Μελέτες για τον Ρευστό Ρατσισμό* (επιμέλεια Αργύρης Αρχάκης, Ράνια Καραχάλιου & Βίλλυ Τσάκωνα, 2023) <https://www.pediobooks.gr/el/products/ihnilatontas-ti-dieisdisi-tou-ratsismou-ston-antiratsistiko-logo>. Την άνοιξη του 2024 θα κυκλοφορήσει ένας ακόμη συλλογικός τόμος, από τον οίκο John Benjamins, που θα απευθύνεται στη διεθνή επιστημονική κοινότητα με τίτλο *Exploring the Ambivalence of Liquid Racism: In between Antiracist and Racist Discourse* (editors Argiris Archakis & Villy Tsakona) <https://benjamins.com/catalog/pbns.341>. Οι τόμοι αυτοί περιέχουν μελέτες περίπτωσης, που αναλύουν διεξοδικά και σε βάθος ποικίλα φαινόμενα ρευστού ρατσισμού.

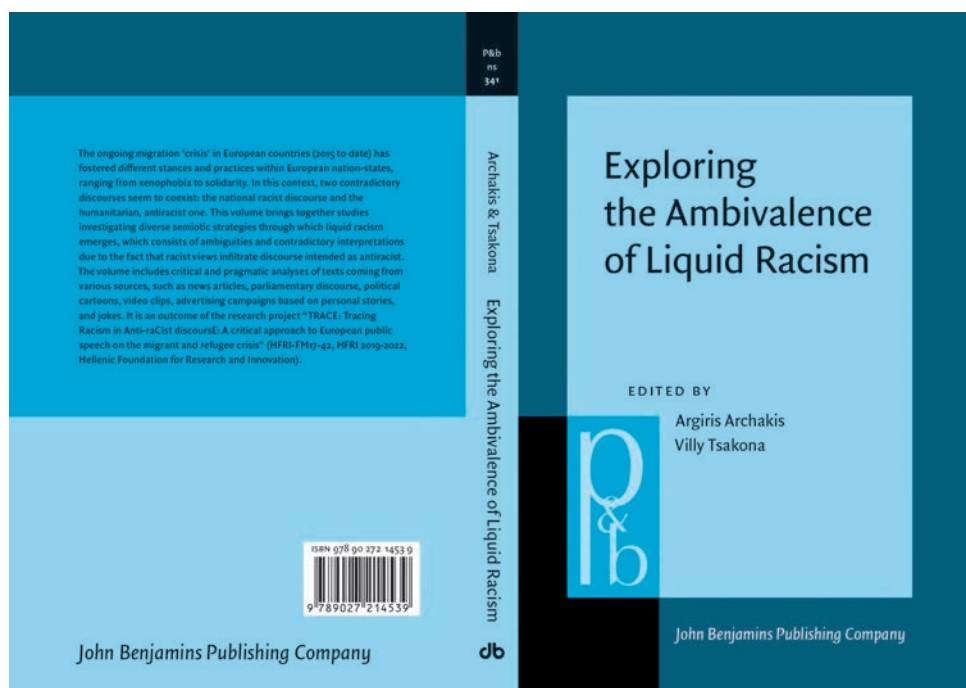
1. Υπάρχει και σχετική ιστοσελίδα στο f/b όπου καταγράφονται οι ερευνητικές μας δραστηριότητες: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057518466594>

Κεντρικό παραδοτέο του προγράμματος TRACE είναι η διαμόρφωση μιας ψηφιακής βάσης wiki (βλ. <https://traceprojectwiki.miraheze.org>), ανοιχτής στο κοινό, στην οποία εγκαταστήσαμε ένα σώμα αντιρατσιστικών κειμένων συλλεγμένων από ποικίλους τομείς της ελληνικής δημόσιας σφαίρας. Σε αυτή τη βάση αντιρατσιστικών δεδομένων, την οποία ολοκληρώσαμε με την πολύτιμη βοήθεια εξαιρετων μηχανικών του πανεπιστημίου μας, εντοπίζονται ρατσιστικές αντιλήψεις, οι οποίες επισημαίνονται σε ειδική σχάρα κάτω από κάθε κείμενο. Απώτερος σκοπός είναι να εντοπιστούν και να αναδειχθούν τα ρατσιστικά στοιχεία που κυκλοφορούν αθέατα στον αντιρατσιστικό λόγο.

Ας εξετάσουμε όμως τώρα πιο συστηματικά την κεντρική έννοια του προγράμματος TRACE, αυτήν του ρευστού ρατσισμού, η οποία αναδύεται μέσα από την παράδοση και αντιφατική σύζευξη ρατσισμού και αντιρατσισμού. Την αντίφαση αυτή φαίνεται να μην τη συνειδητοποιούμε, να διαφεύγει της προσοχής μας, διότι ο ρατσισμός που κυκλοφορεί στα αντιρατσιστικά κείμενα δεν έχει ακραία και 'σκληρά' χαρακτηριστικά. Συνήθως, δεν αναφέρεται ρητά στον αποκλεισμό και τον εξοβελισμό των διαφορετικών Άλλων. Αντίθετα, γίνεται λόγος για την ανοχή, την αποδοχή, την ένταξη των Άλλων, υπό τον όρο, ωστόσο, της αδρανοποίησης/παθητικοποίησής τους και εντέλει της αφομοίωσής τους. Έτσι, οι διαφορετικοί/ές Άλλοι/ες μπορεί να μην εκδιώκονται, αλλά η διαφορετικότητά τους σε κάθε περίπτωση απαξιώνεται. Με άλλα λόγια, ο ρευστός ρατσισμός δεν προβάλλει τους/τις διαφορετικούς/ές Άλλους/ες ως βιολογικά κατώτερους/ες, όπως συμβαίνει με τον λόγο μίσους. Μπορεί μάλιστα να πλαισιώνεται από διατυπώσεις που άμεσα ή έμμεσα αρνούνται το ρατσισμό, το γνωστό μας δεν είμαι ρατσιστής/τρια. Ωστόσο, υπογραμμίζει την πολιτισμική ασυμβατότητα των διαφορετικών Άλλων με το κυρίαρχο πλειονοτικό αξιακό πλαίσιο (αλλά αυτοί/ές δεν είναι σαν κι εμάς στον τρόπο ζωής, σίτισης, ένδυσης κλπ.) και (εμμέσως) τους προτρέπει στην αφομοίωση, καθώς η διασταύρωση (φυσική ή πολιτισμική) με τους/τις πλειονοτικούς/ές είναι κάτι που θα αλλοιώσει την πολιτισμική/εθνική τάξη.

Με βάση τις παραπάνω παρατηρήσεις και ακολουθώντας τον εισηγητή του όρου, κοινωνιολόγο Simon Weaver, μπορούμε να επισημάνουμε ότι ο ρευστός ρατσισμός λειτουργεί με αμφισημίες. Αναδύεται δηλαδή μέσα από τη συνύπαρξη ρατσιστικών και αντιρατσιστικών ιδεών, θέσεων και προθέσεων στα ίδια (περι)κείμενα. Όπως επισημαίνει ο Weaver, δεν πρέπει να θεωρούμε τον ρευστό ρατσισμό απλώς ένα μετριασμένο κατάλοιπο ρατσισμού. Δεν πρέπει δηλαδή να θεωρούμε ότι στον σύγχρονο δυτικό κόσμο οι περισσότεροι δημοκρατικοί άνθρωποι έχουμε καταδικάσει

και αποκηρύξει τον ρατσισμό και απλώς μας έχει απομείνει ένα υπόλειμμα του, ο ρευστός ρατσισμός, το οποίο θα βρούμε τρόπο να το αντιμετωπίσουμε. Ο ρευστός ρατσισμός, εξαιτίας ακριβώς των αμφισημιών που προϋποθέτει και προωθεί, αποδυναμώνει τις άμυνές μας ενάντια στις ρατσιστικές διακρίσεις. Οι κριτικές αναλύσεις μας στο TRACE δείχνουν ότι μάλλον δεν βρισκόμαστε προς το τέλος του ρατσιστικού φαινομένου (παρά τις αναζωπυρώσεις του), αλλά ότι οι ρευστές μεταμορφώσεις και οι συχνά αόρατες διακρίσεις του ρατσισμού είναι φυσικοποιημένες και μάλλον χωρίς τέλος.

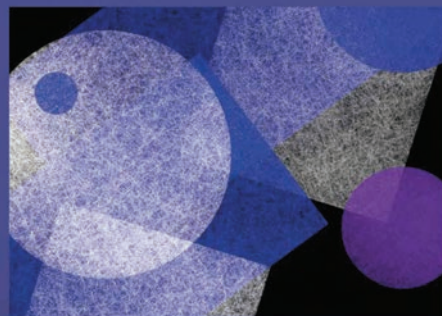
Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις αναλύσεις μας, οι μετανάστες/τριες συχνά αναπαριστούνται με γενικευτικό τρόπο, με τη χρήση ποσοτικών στοιχείων, με μεταφορικές συλλήψεις που τους/τις απανθρωποποιούν και τους/τις παρουσιάζουν σαν ζώα, φυτά ή φυσικά φαινόμενα. Αναπαριστούνται επίσης με πολύ περιορισμένη πρωτοβουλία και δράση, ποτέ στην κορυφή της κοινωνικής κλίμακας, σχεδόν αποκλειστικά ως αδύναμοι/ες, ευάλωτοι/ες και πάσχοντες/ουσες, πρόθυμοι/ες να δεχτούν τη φιλάνθρωπη, πατερναλιστική βοήθεια των ισχυρών πλειονοτικών, πρόθυμοι/ες εντέλει να αποδεχτούν το κυρίαρχο αξιακό πλαίσιο, να το εσωτερικεύσουν, και πλήρως αφομοιωμένοι/ες να ενταχθούν στην πλειονοτική κοινωνία, με τρόπο ανώδυνο για αυτήν.

Εστιάζοντας ειδικά στον λόγο που εκφέρεται από τους/τις ίδιους/ες τους/τις μετανάστες/τριες, παρατηρούμε καταρχάς ότι ο λόγος αυτός εμφανίζεται συχνά στις αντιρατσιστικές καμπάνιες που οργανώνουν ανθρωπιστικές, μη κυβερνητικές οργανώσεις. Εκεί, συνήθως παρουσιάζονται οι ιστορίες 'ιδανικών' μεταναστών/τριών.² Δηλαδή, δίνεται βήμα σε προσεκτικά επιλεγμένους/ες μετανάστες/τριες για να καταθέσουν στις ιστορίες τους, τις δυσκολίες που συνάντησαν στο ταξίδι από τον τόπο προέλευσης στον τόπο υποδοχής και το 'κατόρθωμα' της επιτυχούς προσαρμογής και ένταξης στην κοινωνία του τόπου υποδοχής. Οι ιστορίες αυτές, οι οποίες ενδεχομένως γίνονται και αντικείμενο επιμέλειας από όσους/ες είναι υπεύθυνοι/ες για τη δημοσίευσή τους, μεταξύ άλλων, λειτουργούν ως πρότυπο, ως υπόδειγμα, αλλά και ως υπόδειξη στους/στις διαφορετικούς/ές Άλλους/ες για το πώς να μεταλλαχθούν σε 'κατάλληλους/ες' Άλλους/ες. Ως υπόδειξη, δηλαδή, στους/στις διαφορετικούς/ές Άλλους/ες που βρίσκονται σε καθεστώς ανοχής στην πλειονοτική κοινωνία για το πώς 'πρέπει' να συμπεριφέρονται ώστε ενδεχομένως να ενταχθούν σε αυτήν. Επιπλέον, οι περισσότεροι ή λιγότεροι επιμελημένες αφηγήσεις στις καμπάνιες των ανθρωπιστικών, μη κυβερνητικών οργανώσεων αναδεικνύουν όχι μόνο τον ρευστό ρατσισμό, αλλά και τον εσωτερικευμένο ρατσισμό, δηλαδή την αποδοχή και εσωτερικεύση των πλειονοτικών ρατσιστικών αξιών εκ μέρους των μεταναστών/τριών, προκειμένου να γίνουν αποδεκτοί/ές και να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μέσα σε μια κοινωνία όπως η ελληνική. Ως εκ τούτου, το τι θεωρείται ρατσιστικό και τι όχι καταλήγει συχνά να αποτελεί αντικείμενο διαχείρισης κατεξοχήν των λευκών, χριστιανών πλειονοτικών ελλήνων/ίδων. Και αυτό καθορίζεται στο πλαίσιο ενός εθνικού ομογενοποιητικού λόγου το οποίο, άμεσα ή έμμεσα, υποστηρίζουν και οι ανθρωπιστικές, μη κυβερνητικές οργανώσεις οι οποίες προωθούν, κατά τα άλλα, τον λόγο των μεταναστών/τριών.

Οι ερευνητές/τριες της ομάδας του TRACE προσπαθούμε ώστε τα πορίσματα της έρευνάς μας, στα οποία αδρομερώς αναφέρθηκα παραπάνω, να μην περιοριστούν στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Αξιοποιώντας την εργαλειοθήκη TRACE, δηλαδή ένα σύνολο οδηγιών για την ανίχνευση του ρατσισμού σε αντιρατσιστικά κείμενα, το οποίο διαρκώς εξελίσσουμε (βλ. https://traceprojectwiki.miraheze.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7_Trace2), επιδιώκουμε σε ένα είδος ακαδημαϊκού ακτιβισμού ώστε να ευαισθητοποιήσουμε κριτικά και να ενεργοποιήσουμε τμήματα της κοινωνίας μας ενάντια στις αφομοιωτικές επιδιώξεις του ρευστού ρατσισμού. Και, εντέλει, στόχος μας είναι να συμβάλουμε σε μια ουσιαστικά ισότιμη κοινωνία και συνύπαρξη πλειονοτικών και μεταναστευτικών πληθυσμών.

2. Με τον όρο 'μετανάστης/τρια' αναφέρομαι και στους/τις πρόσφυγες/ισσες. Είναι γνωστό ότι υπάρχει πλούσια και έντονη συζήτηση για τη διαφορά των όρων μετανάστης/τρια και πρόσφυγας/ισσα. Αν, ωστόσο, η έμφαση εντοπιστεί στην ανάγκη κάποιων ανθρώπων να μετακινηθούν προς έναν τόπο για ποικίλους λόγους και σκοπούς, τότε είναι πιθανόν οι τεχνικές διαφορές μεταξύ των δύο όρων να μη θεωρηθούν ιδιαίτερα σημαντικές, και τα κρίσιμα ερωτήματα και στις δύο περιπτώσεις να επικεντρωθούν στον τρόπο υποδοχής, στο πώς δηλαδή έρχονται σε επαφή οι νεοεισερχόμενοι/ες με τον 'γηγενή' πλειονοτικό πληθυσμό.

Αργύρης Αρχάκης, Ράνια Καρακάλιου & Βίλλυ Τσάκωνα
Επιστημονική επιμέλεια

Ικνηλατώντας τη Διείσδυση
ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ
ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΛΟΓΟ
ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΕΥΣΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ

ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΟΥΝ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΦΥΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ; ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΛΑΙΟΚΡΑΜΒΗΣ ΣΤΟΝ ΚΑΝΑΔΑ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΔΑΜΙΔΗΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η παγκόσμια συρρίκνωση της βιοποικιλότητας, και ιδιαίτερα των πληθυσμών εντόμων-επικονιαστών, είναι καταγεγραμμένη και άκρως ανησυχητική. Εκτός των άλλων, έχει σημαντικές αρνητικές επιδράσεις τόσο σε φυσικά όσο και σε αγροτικά συστήματα, οι οποίες δυνητικά μπορούν να ενεργοποιήσουν αυτοενισχυόμενους βρόχους ανάδρασης, με κίνδυνο κατάρρευσης του συστήματος.

Οι φυτοκοινότητες των φυσικών οικοσυστημάτων σε απουσία εντόμων-επικονιαστών αναμένεται να προσαρμόσουν τη στρατηγική αναπαραγωγής τους με την προοπτική μειωμένων αλληλεπιδράσεων με επικονιαστές, αυξάνοντας έτσι για παράδειγμα τη συχνότητα της αυτεπικονίασης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των ανθέων και/ή των ανθικών παροχών (όπως είναι το νέκταρ και η γύρη), τα οποία είναι κρίριας σημασίας για την επιτυχία των εντόμων επικονιαστών και η έλλειψή τους μπορεί να επιτείνει σημαντικά τη συρρίκνωση των πληθυσμών τους.

Από την άλλη πλευρά, δεδομένης της παγκόσμια αυξανόμενης ζήτησης για υπηρεσίες επικονίασης, η συρρίκνωση των πληθυσμών των εντόμων επικονιαστών στα αγροτικά συστήματα διακυβεύει την παγκόσμια παραγωγή τροφίμων, θέτοντας σε κίνδυνο την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια. Το αποτέλεσμα είναι η εντατικοποίηση της αγροτικής παραγωγής για την κάλυψη της παγκόσμιας ζήτησης τροφίμων, με περαιτέρω συρρίκνωση των πληθυσμών των εντόμων-επικονιαστών.

Ο εγκλωβισμός αυτός σε ένα σύστημα αυτοενισχυόμενων αναδράσεων, που θυμίζει μια παράδοξη κατάσταση από όπου φαινομενικά δεν υπάρχει διαφυγή, ενισχύει τη σημαντικότητα των καλλιεργειών μαζικής ανθοφορίας, οι οποίες δημιουργούν περιοδικά διάσπαρτες πηγές ανθικών παροχών για τα έντομα-επικονιαστές.

Στα φυσικά συστήματα, η ποικιλότητα και αφθονία των επικονιαστών επιδρά στην εξέλιξη των ανθικών χαρακτηριστικών και των συστημάτων αναπαραγωγής των φυτών, ακόμα και σε διάρκεια λίγων γενεών. Από την άλλη, τα προγράμματα βελτίωσης φυτών που χρησιμοποιούν συμβατικές και βιοτεχνολογικές μεθόδους για την τροποποίηση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών παράγουν νέες ποικιλίες καλλιεργούμενων φυτών με βελτιωμένα χαρακτηριστικά, συνήθως με κύριο (ή αποκλειστικό) στόχο τη μεγιστοποίηση της παραγωγής.

Παρόλα αυτά, λόγω γενετικών και/ή φυσιολογικών αντισταθμίσεων μεταξύ χαρακτηριστικών των φυτών, η τροποποίηση ενός από αυτά, με σκοπό την επίτευξη κάποιου φυσιολογικού πλεονεκτήματος, μπορεί να προκαλέσει ανεπιθύμητες μεταβολές σε μη-στοχευμένα χαρακτηριστικά και τις φυσιολογικές λειτουργίες τους, έχοντας δυνητικές επιπτώσεις σε οικοσυστημικές διεργασίες και υπηρεσίες.

Η τεχνητή επιλογή, ουσιαστικά, ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διαταράξει τη μακρά ιστορία συνεξέλιξης καλλιεργούμενων ειδών και επικονιαστών, ενώ μπορεί να οδηγήσει στην συνύπαρξη χαρακτηριστικών που αποσυνδέουν την εξάρτηση από επικονιαστές από την παροχή ανταμοιβών προς αυτούς (π.χ. φυτά που εξαρτώνται από επικονιαστές αλλά δεν τους παρέχουν επαρκές νέκταρ).

Η ελαιοκράμβη (*Brassica napus* L.) αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές καλλιέργειες μαζικής ανθοφορίας σε παγκόσμια κλίμακα, ενώ το ίδιο το φυτό συνιστά πρότυπο είδος για έρευνα, δεδομένου ότι για περισσότερο από μισό αιώνα βρίσκεται στο επίκεντρο προγραμμάτων βελτίωσης. Μάλιστα, ανάλογα με το σύστημα βελτίωσης που χρησιμοποιείται, οι ποικιλίες της ελαιοκράμβης μπορούν να χωριστούν στις παλαιότερες, οι οποίες ονομάζονται ποικιλίες «ανοιχτής επικονίασης» (open-pollinated), και στις υβριδικές.

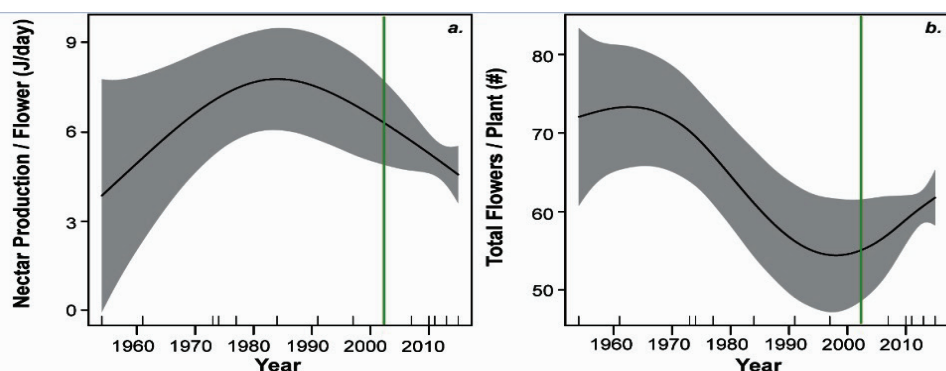
Στη συγκεκριμένη έρευνα, ελέγξαμε κατά πόσο η μακροχρόνια βελτίωση ενός καλλιεργούμενου φυτού παγκόσμιας σημασίας μπορεί να έχει προκαλέσει αλλαγές σε μη στοχευμένα χαρακτηριστικά, σχετιζόμενα με την αλληλεπίδραση με έντομα-επικονιαστές. Συγκεκριμένα, διερευνήθηκε η χρονική διακύμανση της «αξίας» της ελαιοκράμβης για τα έντομα-επικονιαστές, χρησιμοποιώντας 23 εμπορικά διαθέσιμες ποικιλίες που δημιουργήθηκαν την περίοδο 1954-2015.

Σχεδιάσαμε, λοιπόν, και εκτελέσαμε ένα πείραμα, χρησιμοποιώντας δύο όμοια θερμοκήπια, τα οποία βρίσκονται στο Ινστιτούτο Έρευνας και Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου του Lethbridge στον Καναδά. Οκτώ ιστορικές ποικιλίες ανοιχτής επικονίασης και 15 σύγχρονες υβριδικές ποικιλίες ελαιοκράμβης φυτεύτηκαν σε γλάστρες και τοποθετήθηκαν τυχαία στα δύο όμοια θερμοκήπια (506 γλάστρες στο σύνολο). Όταν τα φυτά έφτασαν, κατά μέσο όρο, στο 10% της άνθησης, τοποθετήθηκε στο ένα θερμοκήπιο μια εμπορική αποικία βομβίνων.

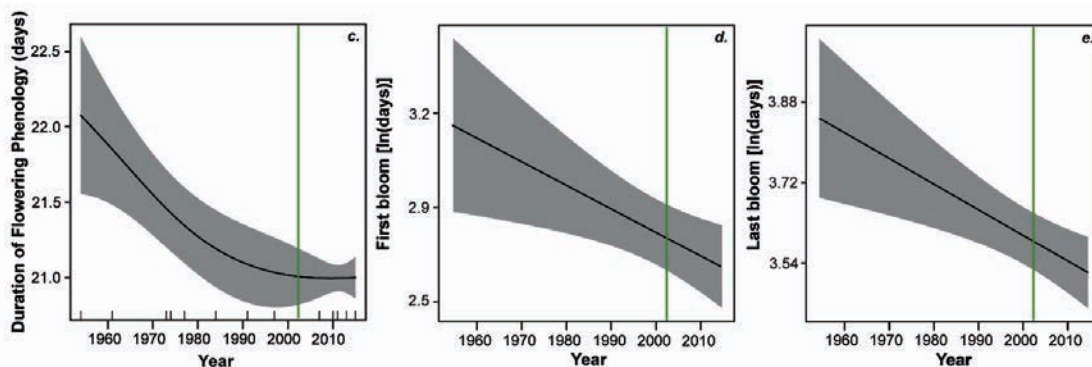
Καθ' όλη τη διάρκεια του πειράματος έγιναν μετρήσεις σχετικές με τη φαινολογία και την παραγωγή ανθέων, καθώς και μετρήσεις ανθικών χαρακτηριστικών και παραγωγής νέκταρος. Από τις μετρήσεις αυτές είμαστε σε θέση να υπολογίσουμε διάφορες μεταβλητές σχετικές με την ποσότητα, τη διαθεσιμότητα, την ευκολία εντοπισμού και συλλογής ανθικών ανταμοιβών.

Υπολογίζοντας, λοιπόν, αυτές τις μεταβλητές για καθεμιά από τις 23 ποικιλίες, διερευνήσαμε τα πρότυπα χρονικής διακύμανσής τους για μια περίοδο 61 ετών και συγκεκριμένα από το 1954 που αντιστοιχεί στην παλαιότερη ποικιλία ελαιοκράμβης έως το 2015, οπότε και δημιουργήθηκε η νεότερη ποικιλία του φυτού που είχαμε στη διάθεσή μας.

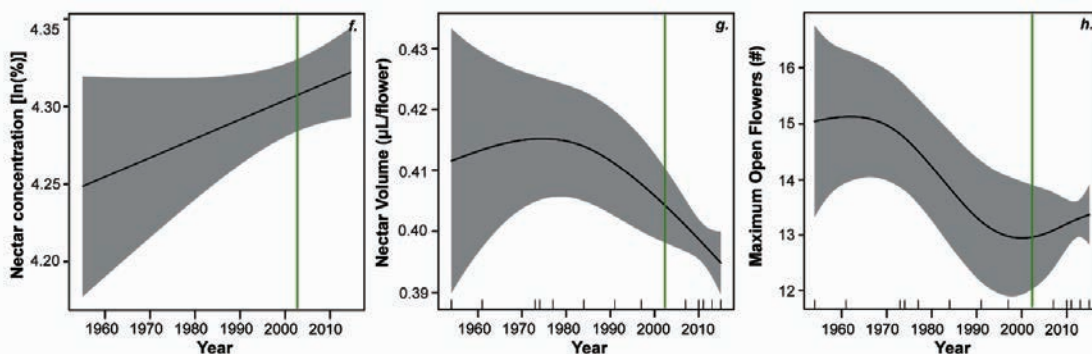
Οι ανθικές ανταμοιβές που προσφέρονται από ένα φυτό προς τους επικονιαστές έχουν δύο συνιστώσες: τον ρυθμό παραγωγής νέκταρος ανά άνθος και τον συνολικό αριθμό ανθέων που παράγουν με το συγκεκριμένο ρυθμό. Η συνολική παροχή νέκταρος ανά άνθος και ημέρα φαίνεται ότι αυξάνεται από τη δεκαετία του '50 ως τα μέσα της δεκαετίας του '80, ενώ έπειτα φαίνεται να μειώνεται και να έχει μια τάση μείωσης ως σήμερα. Η μετάβαση από τις ποικιλίες ανοιχτής επικονίασης στις υβριδικές ποικιλίες, η οποία στα σχήματα εμφανίζεται με την πράσινη διακεκομμένη γραμμή, δεν φαίνεται να διέκοψε με κάποιο εμφανή τρόπο την πτωτική τάση των προσφερόμενων ανταμοιβών. Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των παραγόμενων ανθέων μειώθηκε κατά την περίοδο από το 1970 έως το 1997, δείχνοντας μια μικρή αύξηση μετά το 2007.

Μια άλλη διάσταση της ανταμοιβής των επικονιαστών έχει να κάνει με την περίοδο που οι ανθικές ανταμοιβές είναι διαθέσιμες. Η διάρκεια της άνθισης μειώθηκε με το χρόνο μέχρι το 2000, ενώ έπειτα, μετά την εισαγωγή των υβριδικών ποικιλιών, σταθεροποιήθηκε σε αυτή την συρρικνωμένη φαινολογία. Επιπρόσθετα, τόσο η έναρξη όσο και η λήξη της άνθισης μετακινήθηκαν νωρίτερα. Συνολικά, η περίοδος άνθισης συρρικνώθηκε και μετακινήθηκε νωρίτερα με την πρόοδο της βελτίωσης της ελαιοκράμβης.

Η συλλογή των ανθικών ανταμοιβών εξαρτάται από τη συγκέντρωση του νέκταρος και την πυκνότητα των ανθέων. Η συγκέντρωση του νέκταρος επηρεάζει τον χρόνο συλλογής και την ποιότητα της τροφής, ενώ η πυκνότητα των ανθέων επηρεάζει τον χρόνο και άρα την ενέργεια που χρειάζεται να ξοδέψει ένα έντομο-επικονιαστής κατά την πτήση μεταξύ ανθέων. Έχει δειχθεί ότι οι μέλισσες, για παράδειγμα, μπορούν να συλλέξουν νέκταρ γρηγορότερα όταν η συγκέντρωση σακχάρων είναι κοντά στο 40%. Τόσο οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις του 40% σε σάκχαρα, και άρα μεγαλύτερα ιξώδη, όσο και οι μικρότερες συγκεντρώσεις, και άρα πιο αραιό νέκταρ, οδηγεί σε προβλήματα κατά τη συλλογή. Επίσης, ο ρυθμός συλλογής νέκταρος μειώνεται καθώς μειώνεται η ποσότητα του σε ένα άνθος, ενώ τα φυτά που διαθέτουν πολλά άνθη επιτρέπουν στους επικονιαστές να κάνουν μικρές πτήσεις μεταξύ ανθέων. Καμία λοιπόν από τις προαναφερθείσες μεταβλητές δεν βελτιώθηκε κατά τη διαδικασία βελτίωσης της ελαιοκράμβης. Συγκεκριμένα, η συγκέντρωση του νέκταρος αυξήθηκε με τα χρόνια, έχοντας πάντα τιμές πολύ άνω του 40%, ενώ συγχρόνως η ποσότητα του μειώθηκε, οδηγώντας πιθανότατα σε κατανάλωση μεγαλύτερης ενέργειας από τους επικονιαστές για τη συλλογή μικρότερων ποσοτήτων νέκταρος. Τέλος, ο μέγιστος αριθμός ανθέων μειώθηκε αισθητά για περίπου 50 χρόνια, ενώ ανακάμπτει μερικώς με τη μετάβαση στις υβριδικές ποικιλίες.

Ανακεφαλαιώνοντας τα ευρήματά μας, δείξαμε ότι:

- Η παροχή νέκταρος, παρότι αυξήθηκε τις πρώτες δεκαετίες, ακολουθεί τάση μείωσης τα τελευταία χρόνια.
- Ο αριθμός ανθέων έχει μειωθεί αισθητά, ενώ δείχνει μικρή αύξηση τα τελευταία χρόνια.
- Η περίοδος άνθισης έχει συρρικνωθεί και μετατοπιστεί νωρίτερα.
- Το μέγεθος των ανθέων διατηρήθηκε σταθερό, αλλά ο αριθμός των ανθέων μειώθηκε.
- Το περιεχόμενο κάθε άνθους σε νέκταρ μειώθηκε, ενώ η συλλογή του έγινε δυσκολότερη.

Οπότε, συμπεραίνουμε ότι 61 χρόνια βελτίωσης έχουν καταστήσει την ελαιοκράμβη χειρότερο πάροχο προς τα έντομα-επικονιαστές. Εκτός αυτού, τα αποτελέσματα μας δείχνουν ότι η βελτίωση της ελαιοκράμβης για παραπάνω από μισό αιώνα έχει αποσυνδέσει την εξάρτηση από τους επικονιαστές από την παροχή ανταμοιβών προς αυτούς. Σε μια περίοδο που τα φυτά φαίνεται ότι γίνονταν ολοένα και πιο εξαρτώμενα από τους επικονιαστές, συγχρόνως μείωναν τις ανθικές ανταμοιβές και την περίοδο ανθοφορίας τους.

Τα προγράμματα βελτίωσης φυτών με μοναδικό στόχο τη μεγιστοποίηση της παραγωγής μπορούν να οδηγήσουν σε ανεπιθύμητες μεταβολές μη-στοχευμένων χαρακτηριστικών σχετιζόμενων με την αλληλεπίδραση φυτών και εντόμων-επικονιαστών. Αυτό μπορεί να έχει δυνητικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικοσυστημική υπηρεσία της επικονίασης με παγκόσμια αρνητικές συνέπειες. Τα αποτελέσματα μας καταδεικνύουν την αναγκαιότητα του να λαμβάνονται υπόψη χαρακτηριστικά σχετιζόμενα με την επικονίαση στα προγράμματα βελτίωσης φυτών, ώστε να μη διαταράσσεται η μακρά ιστορία συνεξέλιξης σημαντικών για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια καλλιεργούμενων ειδών και επικονιαστών.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΛΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΤΕΕΑΠΗ)

Το Πανεπιστήμιο Πατρών ήταν το πρώτο ελληνικό πανεπιστήμιο που σε συνεργασία με το Γραφείο της UNICEF στην Ελλάδα δημιούργησε Κέντρο Δικαιωμάτων του Παιδιού (CRC / Child Rights Center) τον Οκτώβριο του 2023. Στόχος του Γραφείου της UNICEF στην Ελλάδα είναι να δημιουργηθεί ένα δίκτυο ελληνικών πανεπιστημίων με θεματική τα δικαιώματα του παιδιού και την προστασία της παιδικής ηλικίας, αλλά και την οριζόντια ένταξη αυτού του προβληματισμού στην ύλη των πανεπιστημιακών μαθημάτων. Μετά το Πανεπιστήμιο Πατρών, αντίστοιχο Κέντρο έχει δημιουργηθεί και στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ενώ πολύ σύντομα αναμένεται και η δημιουργία Κέντρου στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Η πρωτοβουλία αυτή έρχεται σε συνέχεια μια αντίστοιχης πρωτοβουλίας της UNICEF στη Γεωργία, όπου έχει δημιουργηθεί πιλοτικά ένα δίκτυο οκτώ παρόμοιων Κέντρων από ισάριθμα δημόσια πανεπιστήμια. Για το άμεσο μέλλον σχεδιάζεται η υπογραφή μνημονίου συνεργασίας, υπό την αιγίδα της UNICEF, μεταξύ του Πανεπιστημίου Akaki Tsereteli και του Πανεπιστημίου Πατρών, που ήταν τα δύο πρώτα πανεπιστήμια που ανέπτυξαν παρόμοια Κέντρα στις χώρες τους.

Το πρώτο βήμα της λειτουργίας του Κέντρου στο Πανεπιστήμιο Πατρών ήταν η διοργάνωση διήμερου εργαστηρίου για τα δικαιώματα του παιδιού το οποίο απευθυνόταν σε μέλη του διδακτικού προσωπικού. Το διήμερο εργαστήριο διοργανώθηκε από το Κέντρο Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης (ΚΕΔΙΜΑ) με τη συμβολή της Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης. Ο συντονισμός του εργαστηρίου έγινε από τους Dr. Ghassan Khalil, διπλωματικό εκπρόσωπο της UNICEF στην Ελλάδα, και την αναπληρώτρια καθηγήτρια Dr. Eteri Kirtskhalia, στέλεχος της UNICEF στη Γεωργία και συντονίστρια του εκεί δικτύου πανεπιστημιακών Κέντρων Δικαιωμάτων του Παιδιού. Αρχικά εξετάστηκαν θέματα σχετικά με την ιστορική εξέλιξη των δικαιωμάτων του παιδιού, τις γενικές αρχές και τα επιμέρους άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Στη συνέχεια, δόθηκε χρόνος για μελέτη και αξιολόγηση των άρθρων μέσω ομαδικών δράσεων και, τελικά, διερευνήθηκαν οι τρό-

ποι ένταξης της θεματικής των δικαιωμάτων του παιδιού σε επιμέρους γνωστικά αντικείμενα σε Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών. Στο εργαστήριο συμμετείχαν 14 μέλη του διδακτικού προσωπικού από διάφορα Τμήματα, στα οποία δόθηκαν πιστοποιητικά παρακολούθησης. Η σειρά αυτή των εργαστηρίων συνεχίστηκε με τη διοργάνωση του ίδιου διήμερου εργαστηρίου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ενώ προγραμματίζονται αντίστοιχα εργαστήρια σε κάθε πανεπιστήμιο που θα δημιουργεί παρόμοιο Κέντρο. Απώτερος στόχος του Ελληνικού Γραφείου της UNICEF είναι να δημιουργηθεί ένας πρώτος πυρήνας μελών διδακτικού προσωπικού σε κάθε πανεπιστήμιο με τις ομάδες που θα έχουν παρακολουθήσει τα εργαστήρια.

Με βάση τα δεδομένα του συστήματος αξιολόγησης του Κέντρου Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης, όπως προκύπτουν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν οι συμμετέχοντες/ουσες, ποσοστό 64,3% θεωρούν πως το πρόγραμμα κάλυψε σε μεγάλο βαθμό τις προσδοκίες και τις ανάγκες τους, ενώ ποσοστό 85,7% χαρακτηρίζει πολύ ενδιαφέρουσα τη θεματολογία του εργαστηρίου. Ο γενικός μέσος όρος με τον οποίο βαθμολογήθηκε το εργαστήριο ήταν 9,2/10 και μάλιστα αξίζει να αναφερθεί ότι ποσοστό 92,9% θα σύστηνε ένθερμα σε άλλους/ες συναδέλφους να παρακολουθήσουν το συγκεκριμένο εργαστήριο.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η δημιουργία αυτών των Κέντρων εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλέγμα δράσεων του Ελληνικού Γραφείου της UNICEF, το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών για μαθητές/τριες με προσφυγικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο, δράσεις αγωγής υγείας με στόχο την ευημερία (well-being) των παιδιών όλων των ηλικιών και δράσεις διάδοσης της ατζέντας της UNICEF για τα δικαιώματα του παιδιού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Σημειώνεται ότι το Πανεπιστήμιο Πατρών (Εργαστήριο Παιδαγωγικών Ερευνών και Επιμόρφωσης/Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία-ΤΕΕΑΠΗ) συνεργάζεται τα πέντε τελευταία χρόνια με το Ελληνικό Γραφείο της UNICEF έχοντας αναλάβει την αξιολόγηση των προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών για παιδιά με προσφυγικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο. Τα προγράμματα αυτά, στα οποία έχουν συμμετάσχει περίπου 5.000 εκπαιδευτικοί, υλοποιούνται από τρία ελληνικά πανεπιστήμια (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας).

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΝΙΚΗ ΣΙΣΣΑΜΠΕΡΗ

Ε.ΔΙ.Π., ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Η ημερίδα με τίτλο "Η διδασκαλία της ενέργειας στην προσχολική εκπαίδευση: Θεωρία, πείραμα, τεχνολογία", που διοργανώθηκε από την ομάδα "Η ενέργεια στην Εκπαίδευση" του ΤΕΕΑΠΗ, του Πανεπιστημίου Πατρών, αποτέλεσε έναν ακόμα σημαντικό σταθμό στην προσπάθεια ενσωμάτωσης καινοτόμων διδακτικών πρακτικών στην προσχολική εκπαίδευση. Η ημερίδα διεξήχθη στο απόγευμα της 11ης Οκτωβρίου 2023 με στόχο την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διδασκαλία της ενέργειας, συνδυάζοντας θεωρητικές γνώσεις με πρακτικές εφαρμογές και τη χρήση τεχνολογίας. Στην ημερίδα συμμετείχαν 30 εν ενεργεία εκπαιδευτικοί από τα νηπιαγωγεία της Αχαΐας.

Η ημερίδα ξεκίνησε με χαιρετισμούς από τον Δημήτρη Κολιόπουλο και τη Νίκη Σισσαμπέρη (Πανεπιστήμιο Πατρών) καθώς και από την Χρυσούλα Τσίρμπα (Σχολική Σύμβουλο Νηπιαγωγών Αχαΐας). Στη συνέχεια, η πρώτη παρουσίαση έγινε από την Ειρήνη Γκούσκου (University College London) με τίτλο "Βέλτιστες πρακτικές για τη διδασκαλία και τη μάθηση των φυσικών επιστημών στην προσχολική εκπαίδευση: Το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου". Στη συνέχεια, οι Avraham Merzel (Hebrew University of Jerusalem) και Yaron Lehavi (David Yellin Academic College of Education) παρουσίασαν πειράματα κατάλληλα για την εισαγωγή της ενέργειας στην προσχολική εκπαίδευση. Τέλος, η Καλλιόπη Μέλη (Εταιρεία εκπαιδευτικής τεχνολογίας 100mentors) παρουσίασε εφαρμογές της Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης για τη δημιουργία δραστηριοτήτων στην τάξη.

Η ημερίδα κατέληξε με μια σειρά από προτάσεις για τη διδασκαλία της ενέργειας στην προσχολική εκπαίδευση. Η ανάγκη για συστηματική ανάδειξη της έννοιας της ενέργειας ως κεντρική στη διδασκαλία των φυσικών επιστημών, η ενσωμάτωση δραστηριοτήτων με άξονα τα πειράματα και η εισαγωγή της τεχνολογίας ως βοηθού για τους/τις εκπαιδευτικούς αναδείχθηκαν ως κύριοι άξονες για μελλοντικές επιμορφώσεις.

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ, ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ....

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΣΤΑΜΟΥ ΣΤΗΝ ΜΑΡΙΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η Βασιλική Στάμου είναι απόφοιτος του Τμήματος Πλαστικών Τεχνών, της Σχολής Καλών Τεχνών, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Γεννήθηκε, ζει και εργάζεται στην Πάτρα. Παράλληλα ολοκληρώνει το Μεταπτυχιακό της στο ΕΑΠ.

Έχει πραγματοποιήσει δύο ατομικές εκθέσεις και έχει συμμετάσχει σε αρκετές ομαδικές εκθέσεις. Στο παρελθόν έχει δραστηριοποιηθεί σε εικαστικά project εθελοντικής δράσης κοινωνικού χαρακτήρα (τοιχογραφία ΚΑΠΗ Πάτρας, τοιχογραφία σχολείου δεύτερης ευκαιρίας καταστήματος κράτησης Αγίου Στεφάνου, καρδιολογικό συνέδριο Πάτρας, ογκολογική κλινική Πατρών). Έχει επίσης κάνει εισήγηση σε ογκολογικό συνέδριο για την δημιουργία εικαστικού εργαστηρίου στην ογκολογική κλινική του ΠΓΝΠ με σκοπό την ψυχολογική στήριξη των ασθενών. Το έργο της είναι βαθιά επηρεασμένο από τον "κύκλο της ζωής", από το ταξίδι της ανθρώπινης ψυχής σε τούτο τον κόσμο και από τις καταστάσεις "και τις "επιλογές" που επηρεάζουν την παρουσία μας στον πλανήτη αυτόν... Κοινωνικά θέματα, θέματα τα οποία έχουν να κάνουν με την οικολογική συνείδηση αλλά και με την ψυχοσύνθεση και την ψυχική ανάταση του ανθρώπου είναι αυτά που την απασχολούν και αποτελούν πηγή έμπνευσής της.

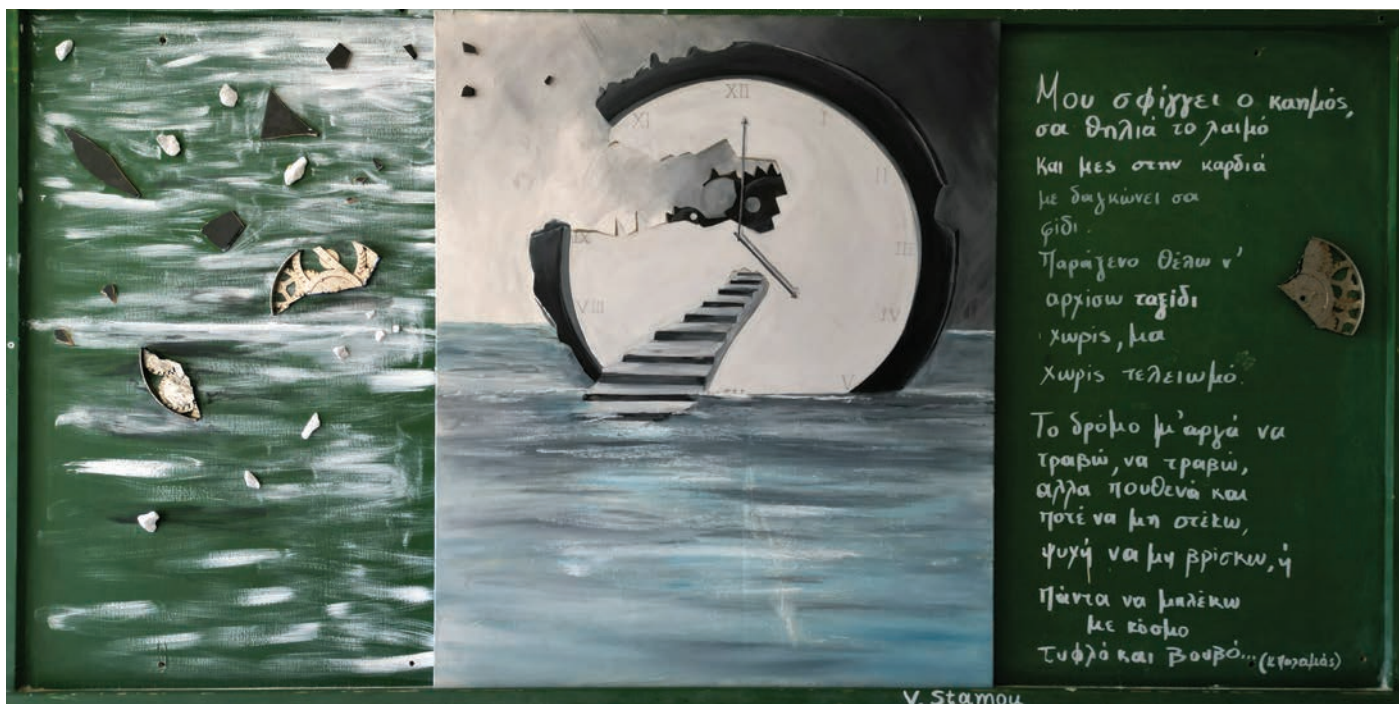
Η κ. Στάμου μίλησε για τη συμμετοχή της στο project «Οδίτης», με το έργο της «Βραχύς Αιών»:

«Ένα ταξίδι που ξεκινά και δεν έχει μέση και τέλος... ένα ταξίδι στο πέρασμα του χρόνου, ένα ταξίδι παράξενο που οδηγεί στο άγνωστο... Η ευκαιρία που μου δόθηκε να αξιοποιήσω έναν παλιό πράσινο πίνακα για να δημιουργήσω το έργο μου, ήταν η αφορμή για να ξεκινήσω αυτό το ταξίδι της δημιουργίας... μοναδική. Έχοντας σαν αφετηρία ένα υλικό που έχει κάνει το πέρασμά του από το άγνωστο παρελθόν στο παρόν, ένα υλικό που το ίδιο έχει την δική του ιστορία μέσα στον χρόνο. Έχει καταγράψει τόσες διαφορετικές περιόδους, τόσα διαφορετικά σημεία, έχει γίνει μάρτυρας και καταγραφέας γνώσης, και αλλάζει τώρα υπόσταση.

Επάνω σε αυτή την «Ιστορία» ενσωματώνω τώρα την «ιστορία» ενός ταξιδιού που σπάει τα όρια του χρόνου. Ένας ταξιδιώτης αόρατος που χάνεται μέσα στο χρόνο και όμως το ταξίδι του είναι ορατό και χαρτογραφείται... Το βλέπουμε μπροστά μας να ξεκινά, να σπάει τα όρια του χρόνου και του χώρου. Ένας ταξιδιώτης που στις αποσκευές του κουβαλάει μεγάλη ιστορία και ο δρόμος του προς το άγνωστο είναι μακρύς αλλά και τόσο σύντομος... Ακριβώς όπως και η ζωή....

Σε αυτό το έργο δεν θέλησα να αλλάξω ολοκληρωτικά την 'μήτρα' μου (τον πίνακα), καθώς έχει μεγάλη ιστορία επάνω του. Για εμένα ήταν απαγορευτικό να διαγράψω την τόσο σημαντική αφετηρία του ταξιδιού. Προτίμησα να επέμβω με προσθήκη υλικών αφήνοντας να φανεί το παρελθόν που γέννησε από το 'ταξίδι'.

Ο πράσινος πίνακας είναι η 'Γέννηση'. Η εικόνα, το έργο που δημιουργήθηκε είναι το ταξίδι της 'Ζωής', αυτό που όλα τα όντα διανύουν. Άγνωστο, μακρύ και τυφλό. Αλλά και βραχύ, πάντα με τελειωμό. Και πέρα από το Τέλος...»

Βραχύς Αιών

Το περιοδικό **Up**
σας θυμίζει ότι απευθύνεται σε
και γράφεται από
όλη την πανεπιστημιακή κοινότητα.

Περιμένουμε τη συνεργασία σας,
τις προτάσεις σας, τις παρατηρήσεις σας
στο email
newsletter@upatras.gr

Σύμφωνα με την έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ, 2023) σχετικά με την ερευνητική δραστηριότητα των ελληνικών φορέων σε χρηματοδοτούμενα έργα στο Πρόγραμμα «Ορίζοντας Ευρώπη 2021-2022», το Πανεπιστήμιο Πατρών κατατάσσεται δεύτερο (2), με συνολικό αριθμό πενήντα (50) χρηματοδοτούμενων έργων, και συνολικό προϋπολογισμό 33 εκατομμυρίων ευρώ.¹ Όπως παρατηρεί στο προλογικό της σημείωμα η διευθύντρια του ΕΚΤ κ. Εύη Σαχλίνη, «η Ελλάδα ανήκει στις χώρες οι οποίες αξιοποίησαν, με την υποστήριξη των Εθνικών Σημείων Επαφής στα οποία συγκαταλέγεται το ΕΚΤ, τις ευκαιρίες χρηματοδότησης των ΠΠ, από την αρχή της εφαρμογής τους και με αξιοσημείωτα αποτελέσματα. Όπως δείχνουν τα στοιχεία της παρούσας έκδοσης, η Ελλάδα επιτυγχάνει υψηλές θέσεις σε όρους συμμετοχών και χρηματοδότησης στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του «Ορίζοντα Ευρώπη». Στα εγκεκριμένα έργα της πρώτης διετίας 2021-2022, συμμετέχουν επιχειρήσεις, όλα τα ελληνικά Πανεπιστήμια, τα μεγάλα ερευνητικά κέντρα και άλλοι δημόσιοι φορείς, καθώς και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί. Οι συμμετοχές προέρχονται από όλες τις ελληνικές Περιφέρειες, ενώ οι θεματικές περιοχές με αυξημένο ενδιαφέρον και μεγάλο αριθμό συμμετοχών αφορούν τις ομάδες «Ψηφιακές τεχνολογίες, βιομηχανία και διάστημα» και «Κλίμα, ενέργεια και κινητικότητα». Εντυπωσιακή είναι επίσης η δικτύωση που επιτυγχάνουν οι ελληνικοί φορείς, δημιουργώντας συνεργατικούς δεσμούς με φορείς από 92 χώρες».

Όπως μαθαίνουμε από την ίδια έκθεση, «με δεδομένο ότι το μικρό πλήθος των φορέων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των κρατικών φορέων έρευνας συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό ερευνητών που δραστηριοποιούνται στην υποβολή ερευνητικών προτάσεων, οι συμμετοχές ανά φορέα είναι περισσότερες. Στον τομέα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που περιλαμβάνει όλα τα Πανεπιστήμια και τα Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα, ο μέσος όρος συμμετοχών ανέρχεται σε 14 συμμετοχές ανά φορέα. Στον κρατικό τομέα που περιλαμβάνει τα μεγάλα ερευνητικά κέντρα καθώς και άλλους δημόσιους φορείς (Υπουργεία, Ανεξάρτητες Αρχές, Περιφέρειες, κ.λπ.), ο μέσος όρος συμμετοχών είναι 6 συμμετοχές ανά φορέα. Από τους φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο μαζί με το συνδεδεμένο με αυτό Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών & Υπολογιστών "ΕΠΙΣΕΥ" έχουν 123 συμμετοχές, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης διαθέτει 72 συμμετοχές, και το Πανεπιστήμιο Πατρών 50 συμμετοχές.

Το πρόγραμμα Horizon αλλά και η διάκριση του Παν/μίου Πατρών δείχνει τις μεγάλες δυνατότητες που προσφέρουν πλέον οι ερευνητικές συνέργειες μεταξύ Πανεπιστημίου, Ινστιτούτων και Περιφέρειας. Εκτός όμως από το επίπεδο της τοπικής κλίμακας, η διάκριση δείχνει πως ένα περιφερειακό Πανεπιστήμιο μπορεί να συνδεθεί κεντρικά με τις δημόσιες ερευνητικές πολιτικές της Ευρώπης, εξασφαλίζοντας τη χρηματοδότηση και επινοώντας νέα μοντέλα, μέσα και εφαρμογές καινοτομίας. Συγχαρητήρια στους/στις συναδέλφους, αλλά και σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς!

1. <https://metrics.ekt.gr/publications/651>

ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ....

ΔΩΡΑ ΠΕΤΡΙΔΗ

ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Γεννήθηκα στην Πάτρα και είμαι πτυχιούχος του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Από τα χρόνια των σπουδών μου, έχω όμορφες αναμνήσεις όπως ενδιαφέροντα μαθήματα και εργαστήρια, εκπαιδευτικές εκδρομές σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, παρέες με τους συμφοιτητές μου και πιο έντονες αναμνήσεις από το μουσικό τμήμα των φοιτητικών πολιτιστικών ομάδων του Πανεπιστημίου, στο οποίο συμμετείχα τραγουδώντας. Στην ομάδα αυτή γνώρισα ανθρώπους ανήσυχους στον καλλιτεχνικό χώρο, με τους οποίους «ζυμώθηκα», ονειρεύτηκα και συνδημιούργησα.

Η σχολή μου είχε για μένα μεγάλο ενδιαφέρον, γιατί ήθελα να μάθω το πώς και το γιατί της ζωής. Ήθελα να μάθω τη λεπτομέρεια της δομής και της λειτουργίας των οργανισμών. Όταν πήρα το πτυχίο μου μπήκα στη διαδικασία διδακτορικής διατριβής, όμως η άλλη πιο μεγάλη μου αγάπη, που ήταν το τραγούδι, υπερίσχυσε και αποφάσισα να ολοκληρώσω τις μουσικές μου σπουδές και να αφιερώσω τον χρόνο μου σε αυτήν την εξερεύνηση, ανάπτυξη και γνώση. Έτσι απέκτησα δίπλωμα Κλασσικού τραγουδιού, με καθηγητή τον Γιώργο Παππά και δίπλωμα Βυζαντινής Μουσικής. Παρακολούθησα επίσης σεμινάρια παραδοσιακού τραγουδιού, παραδοσιακών οργάνων, διεύθυνσης φωνητικών συνόλων και διδασκαλίας τραγουδιού. Η επαφή μου με το Πανεπιστήμιο Πατρών συνεχίστηκε καθώς συνεργάστηκα με την ΘΟΕΠΠ και συμμετείχα σε πολλές συναυλίες στο πλαίσιο διοργανώσεων του Πανεπιστημίου αυτού. Κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής μου πορείας, έχω δώσει πολλές συναυλίες στην Ελλάδα και το εξωτερικό, προσωπικές ή σε συνεργασία με καταξιωμένους καλλιτέχνες στον χώρο του τραγουδιού, όπως τη Μαρίζα Κωχ, τον Χρόνη Αηδονίδη, τον Βασίλη Λέκκα, τον Βασίλη Γισδάκη, τον Μπάμπη Τσέρτο, τον Δημήτρη Υφαντή και άλλους.

Έχω συνεργαστεί τραγουδώντας σε θεατρικές παραστάσεις με τον Νίκο Κούνδουρο, τον Γρηγόρη Βαλτινό, τον Κώστα Καστανά και τον Νίκο Κυπουργό. Συνεργάστηκα επίσης με την Ορχήστρα των Χρωμάτων, ερμηνεύοντας μαζί με τον Τάσο Αποστόλου τον «Μεγάλο Ερωτικό» του Μάνου Χατζηδάκι. Στην πόλη μας, την Πάτρα, έχω συνεργαστεί σε συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις με τους πατρινούς καλλιτέχνες Διονύση Βούλτσο, ηθοποιό και σκηνοθέτη, τους συνθέτες Σάκη Παπαδημητρίου, Λουκά Αδαμόπουλο, Γιώργο Δίπλα, Ευγένιο Βούλγαρη και Σοφία Καμαγιάννη, όπως και με την Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων του Δήμου Πατρέων υπό τη διεύθυνση του Θανάση Τσιπινάκη.

Η διαδρομή μου στην ελληνική δισκογραφία ξεκίνησε με παραγωγό τη Μαρίζα Κωχ. Ακολούθησαν προσωπικές δισκογραφικές δουλειές και με άλλους συνθέτες, ενώ αρκετές ήταν και οι συμμετοχές μου σε παραγωγές άλλων καλλιτεχνών.

Μεγάλο ενδιαφέρον και έμπνευση βρίσκω επίσης στη διδασκαλία του τραγουδιού, κάτι που ασκώ αρκετά χρόνια, καθώς και στη διεύθυνση φωνητικών συνόλων. Ένα από αυτά είναι το νεοσύστατο γυναικείο φωνητικό σύνολο TIMBRES, που με ένα τρόπο με συνδέει ξανά με το Πανεπιστήμιο Πατρών, καθώς κάποια από τα μέλη είναι απόφοιτες, καθηγήτριες ή φοιτήτριες του Πανεπιστημίου αυτού.

Προσωπική δισκογραφία

1. «Ωδές στο Καλαβρυτινό Ολοκαύτωμα» (2023)
Επιλεγμένα ποιήματα από την ποιητική συλλογή *Πνοές ειρήνης I-II*.
Μουσική: Λουκάς και Ανδρέας Αδαμόπουλος
2. Μαρία Πολυδούρη, «Μόνο γιατί μ' αγάπησες» (2019) ΔΟΝΤΙ
Ποίηση: Μαρία Πολυδούρη
Μουσική: Γιώργος Δίπλας
3. «Υλικά θεάτρου» (2017) ΔΟΝΤΙ
Μουσική: Γιώργος Δίπλας
4. «Ένα τραγούδι μακρινό» (2016) Διαπολιτισμός
Ποίηση: Ναπολέων Λαπαθιώτης
Μουσική: Γιώργος Δίπλας
5. «Τραγούδια του Πόντου» (2011)
Ζαφείρης Ευθυμιάδης κ.ά. Ζωντανή ηχογράφηση Αθήνα, Αγγέλων Βήμα
6. «Παραδοσιακά Νανουρίσματα» (2009) VERSO
(συμμετέχει η Μαρίζα Κωχ)
7. «Ταξίδια» (2004) ARTION RECORDS
Μουσική και διασκευές παραδοσιακών τραγουδιών: Ευγένιος Βούλγαρης
Στίχοι: Ευθυμία Πανταζοπούλου, ποίηση Διονύσης Καρατζάς
8. «Δωδεκανησιακά τραγούδια» (1999) VERSO
9. «Γαλαξίες» (1999) VERSO
Στίχοι: Μαρίζα Κωχ, Γιώτα Βασιλακοπούλου
Μουσική: Μαρίζα Κωχ, Νίκος Πιτλόγλου

Συμμετοχές

1. «Τα ετερόκλητα» (2012) Μετρονόμος, Πάνος Σαββόπουλος
2. «Στων άστρων την άλω» (2009) Ένθετο, Σοφία Καμαγιάννη
3. «Πάντως ήταν νύχτα» (2009) Lyra, Στέλλα Γαδέδη
4. «Άρωμα πόλης» (2007) Καθρέφτης, Συλλογή
5. «Δεν ξέρω παρά να τραγουδώ»,
19 συνθέτες μελοποιούν Κωστή Παλαμά (2005)
Πανεπιστήμιο Αθηνών
6. «Ταξιδεύοντας με το κανονάκι» (2002) Καθρέφτης, Μανώλης Καρπάθιος

Μετά την
ορκωμοσία μου

Από συναυλία στην
αίθουσα τελετών

Από εκπαιδευτική εκδρομή
του Τμήματος Βιολογίας

«...Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ: ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΤΑΣ».

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΤΡΑΚΑ

Ο Γιάννης Παναγόπουλος γεννήθηκε στις 11 Ιουλίου 1997 στο Μαρούσι. Μεγάλωσε στην Κάτω Αχαΐα και είναι απόφοιτος του τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Σήμερα διανύει το τελευταίο έτος σπουδών στην Ανώτερη Σχολή Δραματικής Τέχνης του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Πάτρας.

1. Ποια είναι η σημαντικότερη ανάμνηση από τις φοιτητικές σου σπουδές στο Πανεπιστήμιο Πατρών;

Η ημέρα της ορκωμοσίας μου. Ήταν 16 Δεκεμβρίου 2019, στην προ-covid εποχή, οπότε την έζησα σε όλο της το μεγαλείο. Είχα μαζί μου την οικογένειά μου, τους φίλους μου, αλλά και πολλούς και πολλές από τους συμφοιτητές και συμφοιτητρίες μου δίπλα μου, να φοράμε όλοι τις τηβέννους. Επιλέγω αυτή τη στιγμή, κυρίως, γιατί άκουσα τον όρκο και, θυμάμαι, δάκρυσα λίγο. Πιστεύω πως όλα τα επαγγέλματα είναι χρήσιμα, γιατί εξυπηρετούν μια ανάγκη της κοινωνίας και του ατόμου, επομένως ενέχουν το στοιχείο της προσφοράς στο σύνολο. Ο όρκος, θυμάμαι, ενέπνεε ένα ανάλογο αίσθημα προσφοράς και ηθικού χρέους. Ακούγοντάς τον, με έκανε να νιώσω συγκίνηση που ολοκλήρωσα αυτές τις σπουδές, που έκλεισα ένα κεφάλαιο στην

πορεία της τότε ζωής μου και που μπορώ μέχρι σήμερα και για πάντα να συνεχίζω την προσωπική μου διαδρομή με ένα σημαντικό όπλο στη φαρέτρα μου. Ήταν μια μέρα που έδωσα και πήρα πολλή χαρά, συγκίνηση και αγάπη. Ένα ωραίο κλείσιμο σε μια ωραία χρονιά.

2. Ποια θεωρείς είναι τα κλειδιά για να γίνει κάποιος καλός φιλόλογος;

Δεν θα μιλήσω για το ερευνητικό κομμάτι του κλάδου, γιατί δεν έχω τις γνώσεις, ούτε στόχευσα ποτέ σε αυτό, επομένως, θα αναφέρομαι στον φιλόλογο ως εκπαιδευτικό. Σίγουρα, το να μη σταματήσει ποτέ να τρέφει αγάπη για το διάβασμα, ειδικά τη λογοτεχνία, γιατί αυτό, μεταξύ άλλων, σημαίνει και η λέξη «φιλόλογος». Να αγαπάει τα παιδιά, όχι με την κλισέ/συναισθηματική έννοια, αλλά σαν πνευματικά παιδιά του/της. Να τους ανοίγει δρόμους, ώστε τα ίδια να εξερευνήσουν τι τα γοητεύει, να τους εξάπτει το αίσθημα της αμφισβήτησης και να αποδυναμώνει, όσο μπορεί, τα θέσφατα και τα στερεότυπα με τα οποία, κατά κανόνα, η ελληνική οικογένεια έχει διαποτίσει τον εγκέφαλό τους (και το δικό μας). Έχω καταλήξει να μιλάω για τις αρετές του καλού εκπαιδευτικού εν γένει κι αυτό, γιατί δεν διαχωρίζω τον φιλόλογο π.χ. από τον μαθηματικό.

Το εκπαιδευτικό σύστημα ενθαρρύνει ενδεχομένως τη στείρα αποστήθιση, τη βαθμοθηρία, ενώ προσφέρει πολύ λίγη ουσιαστική γνώση, η οποία, φυσικά, είναι δυσανάλογη, αν σκεφτεί κανείς πόσες ώρες κάθε μέρα και για πόσα χρόνια από τη ζωή τους οι μαθητές βρίσκονται πίσω από τα θρανία. Όταν μιλάω για το εκπαιδευτικό σύστημα σήμερα, αναφέρομαι, μεταξύ άλλων, στις εγκυκλίους του Υπουργείου που βαραίνουν τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές με τον όρο «διδασκτέα ύλη», αλλά και στους εκπαιδευτικούς που επέλεξαν το σχολείο για τη γνωστή και δοκιμασμένη συνταγή της αστικής επιτυχίας: «μήνας μπει, μήνας βγει, θα έχεις το μισθό σου», «Χριστούγεννα, Πάσχα, καλοκαίρι κάνεις διακοπές», κλπ. Με ένα λόγο, για μένα, ο καλός φιλόλογος είναι αυτός που πηγαίνει συχνά κόντρα στη διδασκτέα ύλη, άρα δεν έχει θέση στο σημερινό ελληνικό σχολείο. Υπάρχουν, παντού, λίγες φωτεινές εξαιρέσεις, αλλά, δυστυχώς, δεν φτάνουν και, δυστυχώς, επιβεβαιώνουν τον κανόνα.

3. Πώς προέκυψε η ενασχόλησή σου με την υποκριτική; Πότε ένιωσες ότι έχεις το καλλιτεχνικό «μικρόβιο» μέσα σου;

Θυμάμαι πως από μικρός μου άρεσε το θέαμα, το τραγούδι, ο χορός, να ξεσηκώνω ατάκες και να τις λέω στους

φίλους μου, να κάνω μιμήσεις, κλπ. Στο σχολείο συμμετείχα σε χορωδίες, σκετς και παραστάσεις. Αργότερα, ως φοιτητής, σε ερασιτεχνικές θεατρικές ομάδες. Λίγο πριν τελειώσω το Πανεπιστήμιο σκέφτηκα ότι το θέατρο με αφορά πολύ και θέλησα να ξεφύγω από το ερασιτεχνικό κομμάτι, να το σπουδάσω και, αν τα καταφέρω, να γίνει το επάγγελμά μου. Ολοκλήρωσα τις στρατιωτικές μου υποχρεώσεις, προετοιμάστηκα, έδωσα εξετάσεις και πέρασα στη δραματική σχολή του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας τον Σεπτέμβριο του 2021. Την απόφαση να δώσω εξετάσεις στη δραματική σχολή την οφείλω σε ένα μεγάλο βαθμό στην κολλητή μου και στο δικό της όνειρο, που ενέπνευσε κι εμένα. Δώσαμε εξετάσεις μαζί, περάσαμε και θα αποφοιτήσουμε μαζί. Αυτή είναι μια από τις πολλές συγκινήσεις που βιώνω κατά την ενασχόλησή μου με την υποκριτική.

4. Ποια η εμπειρία σου ως σπουδαστής δραματικής σχολής;

Υπαρξιακή. Νιώθω, πραγματικά, πως έχω μετακινηθεί ως οντότητα μέσα σε αυτά τα, σχεδόν, τρία χρόνια. Ακόμα κι αν δεν κάνω καμία καριέρα ως ηθοποιός, θα φυλάω ως παράσημο στη ζωή μου αυτές τις σπουδές. Ο περισσότερος κόσμος στην Πάτρα αγνοεί την ύπαρξη της δραματικής σχολής και είναι κρίμα, γιατί στελεχώνεται από καθηγητές/τριες-καλλιτέχνες εξαιρετικούς/ες στο είδος του/της ο καθένας και η καθεμία.

Μαθαίνουμε να περπατάμε και να αναπνέουμε από την αρχή. Δυστυχώς, πολλοί νομίζουν πως οι ηθοποιοί ανεβαίνουν στη σκηνή και λέμε λόγια, αλλά για να φτάσει η φράση στο αυτί του τελευταίου θεατή, πρέπει ο ηθοποιός να αλλάξει ολόκληρη την αναπνευστική του λειτουργία. Αυτό, βέβαια, δεν είναι καθόλου αφύσικο. Αντίθετα, προσπαθούμε να επιστρέψουμε στη διαφραγματική αναπνοή που είναι, στην πραγματικότητα, η αναπνοή που έχουμε όταν κοιμόμαστε ή όταν ήμασταν μωρά. Αυτό, ας πούμε, νομίζω είναι υπέροχο: να γυρνάς πίσω στο παιδί, σε μια λειτουργία που η τοξική καθημερινότητα και το στρες της ενήλικης ζωής μάς έκανε να την ξεχάσουμε. Με έναν λόγο η σχολή, έτσι όπως τη βιώνω εγώ, είναι ένα καταφύγιο από την έξω ζωή και τον κόσμο που μας απογοητεύει κάθε μέρα. Ένα μαγικό μέρος, όπου ο καθένας είναι ο εαυτός του ή βρίσκει τον εαυτό του, είναι ελεύθερος, λίγο πιο τρελός, λίγο πιο αντισυμβατικός, τραγουδάει, ψιθυρίζει μονολόγους, μοιράζεται το φαγητό του, βλέπει τη ζωή με άλλο φίλτρο πια.

Φυσικά, αυτό το δώρο δεν είναι χωρίς θυσίες: μαθήματα και πρόβες έξι μέρες την εβδομάδα, από τις 10.00 μέχρι τις 23.00, πολύ διάβασμα, γυμναστική, δουλειά με τον εαυτό μας, ελάχιστος ελεύθερος χρόνος. Πρόκειται για μια σπουδή και, κατ' επέκταση, ένα επάγγελμα, που χρειάζεται αφοσίωση και σκληρή δουλειά και είναι τόσο άδικο που οι καλλιτέχνες υποτιμώνται τόσο απροκάλυπτα, ηθικά και εργασιακά, σε μια χώρα που πλάσσει, μάλιστα, τον εαυτό της ανέκαθεν ως κοιτίδα πολιτισμού.

5. Υπάρχει κάποιος ρόλος που ονειρεύεσαι να ενσαρκώσεις;

Ο Οιδίποδας, από τον Οιδίποδα Τύραννο του Σοφοκλή. Πάντα έτρεφα μια συμπάθεια γι' αυτόν τον ρόλο. Η ιστορία του είναι καθαρά υπαρξιακή: ψάχνει να βρει ποιος είναι. Πιστεύω ότι ζούμε για να μαθαίνουμε τον πραγματικό μας εαυτό. Ίσως γι' αυτό με αφορά τόσο πολύ και συγκινούμαι με το δράμα του, γιατί είναι, όντως, μια από τις τραγικότερες μορφές. Την τελευταία φορά που διάβασα τον Οιδίποδα Τύραννο έκλαιγα από τα μισά του βιβλίου, σχεδόν, μέχρι το τέλος.

6. Ποια είναι τα μελλοντικά επαγγελματικά σου σχέδια;

Το ιδανικό σενάριο είναι, αφού αποφοιτήσω από τη σχολή, να μετακομίσω στην Αθήνα και να εργαστώ ως ηθοποιός. Ωστόσο, πρόκειται για έναν χώρο που κυριαρχείται από εργασιακή αβεβαιότητα και αστάθεια, δηλαδή, «σήμερα έχω δουλειά, αύριο δεν έχω». Προσπαθώ να μην κάνω πολλά σχέδια, γιατί τα δεδομένα αλλάζουν διαρκώς και είτε ακυρώνονται πράγματα που σκέφτεσαι ή προκύπτουν άλλα που δεν είχες σκεφτεί ποτέ. Καταλήγω στο ότι η στρατηγική είναι μία: βλέποντας και κάνοντας.

Πώς γράφτηκε το βιβλίο;

Αρκετό καιρό πριν γράψω τον Περιβαντούλη, είχα ένα τετράδιο, όπου έγραφα οτιδήποτε με προβλημάτιζε. Ήθελα, όμως, να εξωτερικεύσω όλες αυτές τις σκέψεις και δεν γνώριζα το τρόπο. Αφού αποφοίτησα από το Πανεπιστήμιο Πατρών μετακόμισα στη Θεσσαλονίκη, όπου επισκέφθηκα για πρώτη φορά το Πανελλήνιο Φεστιβάλ Βιβλίου Θεσσαλονίκης (2022) στη Νέα Παραλία. Πήγαινα κάθε μέρα, χαζεύοντας τα βιβλία. Σε ένα περίπτερο που είχε μόνο παραμύθια, μου είπαν δύο πράγματα για τα παραμύθια, που μου έμειναν στο μυαλό: ότι πρέπει 1) να κρατάνε το ενδιαφέρον των παιδιών και 2) να εξάπτουν τη φαντασία τους. Την τελευταία μέρα του φεστιβάλ, αγόρασα ένα παιδικό βιβλίο μιας συναδέλφου. Ήταν ο Ρούλης ο Νερούλας της Βασιλικής Μακρή και αφορούσε την αξία της ανακύκλωσης. Το έβλεπα κάθε μέρα στη βιβλιοθήκη μου. Μετά μου ήρθε η ιδέα να εξωτερικεύσω το νόημα των όσων είχα γράψει στο τετράδιο σε παραμύθι. Και πάλι δεν γνώριζα τον τρόπο! Μια μέρα, όπως έκανα βόλτα στην παραλία Θεσσαλονίκης, μου ήρθε το παραμύθι από μόνο του σαν εικόνες στο μυαλό μου. Και απλά βγάξω χαρτί και στυλό και το γράφω επιτόπου. Μετά απλώς το καθαρόγραφα επαναφέροντας από τη μνήμη μου τις φράσεις 1) να κρατάνε το ενδιαφέρον των παιδιών, 2) να εξάπτουν τη φαντασία τους. Με την ολοκλήρωσή

του, το είχα διαβάσει με βιντεοκλήση σε ένα παιδάκι, τη Μελίτη, μιας φίλης από Πάτρα, της Δήμητρας Παπαγιαννοπούλου, και η ανταπόκρισή της με ενθάρρυνε να το καταθέσω. Το κατέθεσα στις εκδόσεις iWrite από όπου είχα αγοράσει και το παραμύθι για την ανακύκλωση.

Το νόημα του παιδικού βιβλίου Ο Περιβαντούλης

Ο τίτλος που θα έδινα στις σημειώσεις του τετραδίου μου είναι 'Συναισθηματική ρύπανση = Περιβαλλοντική ρύπανση', θέλοντας να αναδειχθεί η αντίληψη πως ο σεβασμός στο περιβάλλον είναι πάνω από όλα σεβασμός στον άνθρωπο. Παρόλα αυτά, το παραμύθι τελειώνει με το μήνυμα:

Όμορφα Συναισθήματα = Όμορφο Περιβάλλον

Σε όλο τον πλανήτη μας

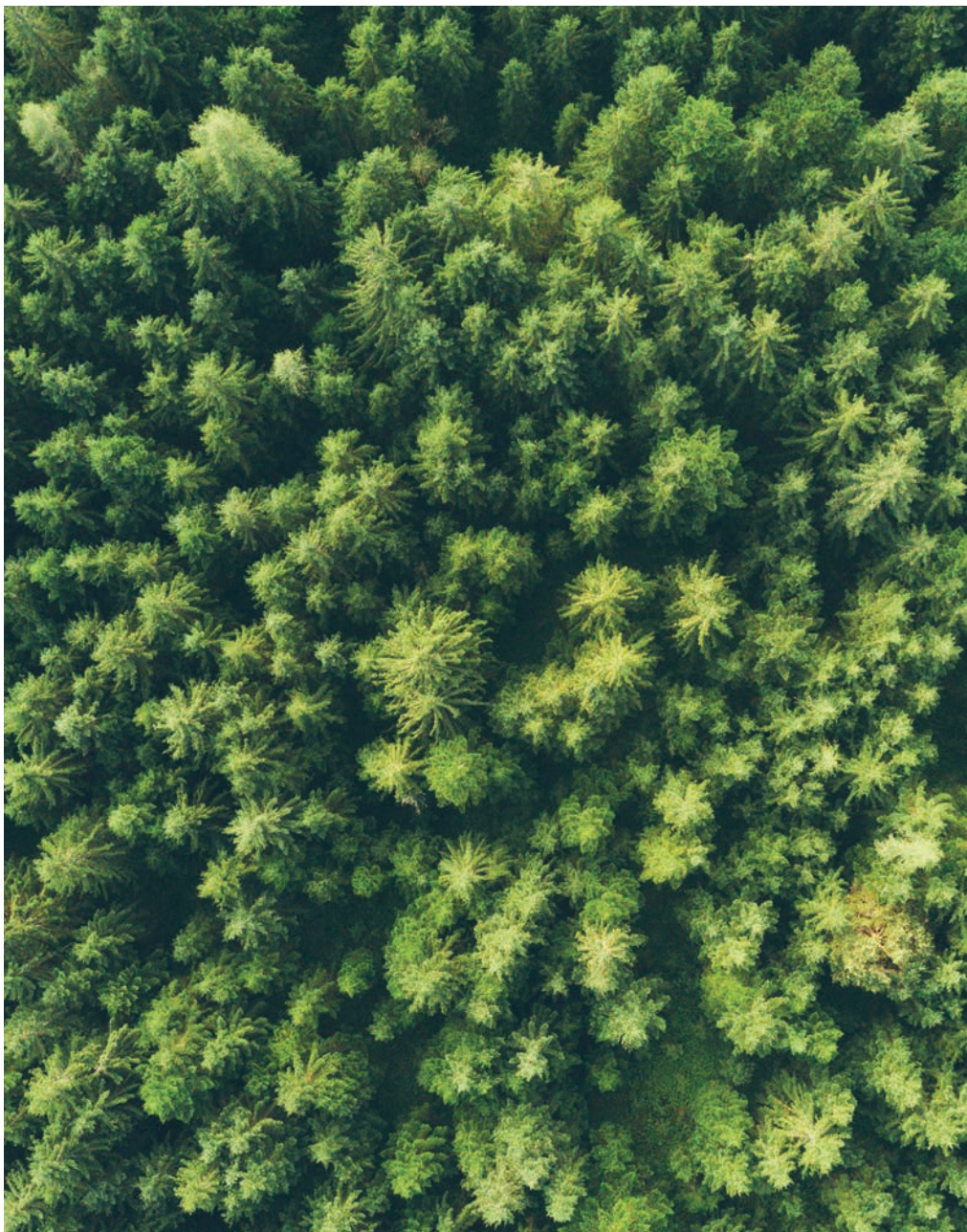
δίνοντας ανθρώπινη μορφή στο Περιβάλλον (με τη χαϊδευτική ονομασία 'Περιβαντούλης') και βάζοντάς τον να επικοινωνεί με τους ανθρώπους, όπως συμβαίνει και στην πραγματικότητα. Το ίδιο άσχημα νιώθουμε όταν είμαστε ανάμεσα σε ένα καμένο δάσος ή μια ρυπασμένη περιοχή, με τα άσχημα συναισθήματα που μας προκαλεί ένας άλλος άνθρωπος. Για αυτό, και οι άνθρωποι στο παιδικό αυτό βιβλίο αντιπροσωπεύουν τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Ως έμβια όντα, αποτελούμε μέρος του φυσικού περιβάλλοντος, έτσι, ο τρόπος που νιώθουμε με τον εαυτό μας, δεν έχει μόνο αντίκτυπο στους άλλους ανθρώπους, αλλά και στο φυσικό περιβάλλον. Σκοπός, είναι να διαχειριζόμαστε τα συναισθήματά μας αποκτώντας όλο και περισσότερη συναισθηματική ανεξαρτησία, έτσι ώστε να επικοινωνούμε με σεβασμό με ό,τι μας περιβάλλει, χωρίς να πιστεύουμε πως μας ανήκει και έχοντας κατά νου, πως όλοι σε αυτό τον κόσμο είμαστε περαστικοί.

Περίληψη

Ο ήρωας της ιστορίας είναι ο Περιβαντούλης.* Είναι το φυσικό περιβάλλον που παρουσιάζεται με τη μορφή ανθρώπου. Ο Περιβαντούλης κατοικεί σε μια μικρή πόλη με ανθρώπους. Επικοινωνούν με σεβασμό και μοιράζονται ωραία συναισθήματα. Ξαφνικά μια μέρα ξεσπάει καταιγίδα, δημιουργώντας πολλές υλικές και κατ' επέκταση συναισθηματικές καταστροφές. Μη μπορώντας οι άνθρωποι να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες, καταλαμβάνονται από αρνητικά συναισθήματα, τα οποία μεταφέρονται και στον Περιβαντούλη. Ο ήρωας της ιστορίας μας μελαγχολεί από την αρνητική στάση των ανθρώπων, και αρχίζει να κλείνεται στον εαυτό του (δηλαδή να ρυπαίνεται). Οι άνθρωποι αρχίζουν να δυσκολεύονται και να αντιλαμβάνονται πως τα άσχημα συναισθήματα που ένιωθαν, είχαν να κάνουν με τους ίδιους και όχι με τον Περιβαντούλη. Έτσι, ξεκίνησαν να έρχονται και πάλι κοντά ο ένας στον άλλον και να επικοινωνούν με σεβασμό, όπως και πριν, στέλνοντας το μήνυμα σε όλη τη Γη: "Όμορφα Συναισθήματα = Όμορφο Περιβάλλον"!

* Θα ήθελα να τονίσω πως ο Περιβαντούλης δεν είναι ένας φανταστικός ήρωας. Είναι η ίδια η φύση προσωποποιημένη. Για αυτό, έχει, όπως και στην πραγματικότητα, απεριόριστες δυνάμεις, με μοναδική του έγνοια να προσφέρει τη χαρά του σε όλους εμάς!

Νοιάζομαι για στους ανθρώπους σημαίνει σεβασμός στο περιβάλλον!

ΒΡΑΒΕΙΑ ΝΟΜΠΕΛ 2023

Το Stockholm Concert Hall όπου απονέμονται τα βραβεία Νόμπελ.

Για τους αναγνώστες του περιοδικού UP,
με εκτίμηση

ΔΡ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ-ΜΑΡΤΑΡΙΤΗΣ

ALUMNI ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΧΗΜΕΙΑΣ,
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Από τις σημαντικότερες στιγμές στην καριέρα ενός ερευνητή είναι η στιγμή που δημοσιεύει κομμάτι(α) μιας πρώιμης ιδέας που είχε και προσπαθούσε για καιρό να αποδείξει. Όταν όμως αυτή η πιθανά απλή ιδέα οδηγεί στη δημιουργία ενός νέου ερευνητικού πεδίου, ή στην επίλυση προβλημάτων για την εξέλιξη της ανθρωπότητας ή παρέχει εμπειριστατωμένες απαντήσεις σε χρόνια ερωτήματα, τότε ο(ι) ερευνητής(ες) έχουν κατορθώσει να αλλάξουν τη ροή πλεύσης της ανθρωπότητας. Η μεγαλύτερη τιμή προς αναγνώριση των επιτευγμάτων αυτών των ανθρώπων που με μόχθο ετών των ιδίων, των ερευνητικών ομάδων που τους στελεχώνουν, καθώς και των οικογενειών τους, είναι η απονομή του βραβείου Νόμπελ.

Είχα την τιμή να παρευρεθώ στην φετινή απονομή των βραβείων Νόμπελ, που διεξήχθησαν σήμερα (10, Δεκεμβρίου 2023) στο Stockholm Concert Hall. Χάριν της προσωπικής πρόσκλησης που μου δόθηκε από την καθηγήτρια κ. Xiaodong Zou, που είναι μια εκ των μελών της Σουηδικής Ακαδημίας και εκπρόσωπος του ερευνητικού προγράμματος WISE για τη Στοκχόλμη, κατάφερα να βιώσω αυτή τη μοναδική εμπειρία. Εργάζομαι στο εργαστήριο της κ. Zou, ως μεταδιδακτορικός ερευνητής υπό την αιγίδα του προγράμματος WISE (Wallenberg Initiative Materials Science for Sustainability) που χρηματοδοτείται αποκλειστικά από την οικογένεια Wallenberg και Knut & Alice Foundation. Λόγω αυτού του προγράμματος είχα την τιμή να γνωρίσω πριν μερικούς μήνες τον εισηγητή που παρουσίασε σήμερα το Νόμπελ Χημείας και ο οποίος με ένα μοναδικό και πολύ χιουμοριστικό λόγο κατάφερε να παρουσιάσει απλοϊκά μία από τις εφαρμογές των quantum dots για την εξέλιξη την ανθρωπότητας στην επιστήμη των υλικών.

Η προτομή του Νόμπελ και η σκηνή απονομής των βραβείων.

Η οπτική από τον εξώστη που κοιτάζει την σκηνή.

Έναρξη της τελετής απονομής και ομιλία από την καθηγήτρια Astrid Söderbergh Widding.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Σας παρουσιάζουμε δύο νέες κυκλοφορίες των Εκδόσεων του Πανεπιστημίου Πατρών. Περισσότερα για τα έργα μπορείτε να πληροφορηθείτε στην ιστοσελίδα των εκδόσεων, από όπου μπορείτε και να προμηθευτείτε τα βιβλία, όπως επίσης και από οποιοδήποτε βιβλιοπωλείο.

Ιωάννης Κ. Κούκος, *Εισαγωγή στη Μεταφορά Θερμότητας και Μάζας*

Το παρόν βιβλίο πραγματεύεται την πλήρη και ενιαία αντιμετώπιση δύο πολύ σημαντικών μαθημάτων της επιστήμης της Χημικής Μηχανικής: της μεταφοράς θερμότητας και της μεταφοράς μάζας. Η δομή αλλά και η συστηματική προσέγγιση που αναπτύσσει το έργο προσφέρει όχι μόνο την απαραίτητη γνώση, αλλά, επιπλέον, καλλιέργεια δεξιοτήτων των μηχανικών, ώστε να κατακτήσουν την επιστημονική επάρκεια. Η πρωτοτυπία του έργου έγκειται στο γεγονός ότι το αντικείμενο αναπτύσσεται λεπτομερώς παράλληλα με τη θεωρία της μεταφοράς θερμότητας, καθιστώντας το ιδιαίτερος σημαντικό στο πεδίο του, αλλά και προσαρμοσμένο στις ανάγκες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος· ειδικότερα αν αναλογιστούμε ότι η μεταφορά μάζας είναι ως πρόβλημα πολύ πιο πολύπλοκο και απαιτητικό από αυτό της μεταφοράς θερμότητας. Στο πλαίσιο της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το έργο αποφεύγοντας την αυστηρά μαθηματική προσέγγιση και την άστοχη υπεραπλουστευτική προσέγγιση των μαθημάτων των φαινομένων μεταφοράς, προσφέρει τη δυνατότητα παράλληλης ανάπτυξης των δεξιοτήτων των φοιτητών παρέχοντας σημαντικά πλεονεκτήματα στην επαγγελματική τους ζωή.

Ο Ιωάννης Κούκος είναι καθηγητής στο τμήμα Χημικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι διπλωματούχος χημικός μηχανικός (ΕΜΠ, 1993), κάτοχος MSc (Imperial College, Λονδίνο 1994) και διδακτορικού (Imperial College, Λονδίνο, Centre for PSE, 2001). Υπήρξε Lecturer στο University of Manchester, Institute of Science and Technology (2001-2005). Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα συμπεριλαμβάνονται η σύνθεση, ο σχεδιασμός και η βελτιστοποίηση καινοτόμων συστημάτων διεργασιών για την παραγωγή χημικών, πολυμερών και ενέργειας. Είναι συγγραφέας περισσότερων από 150 εργασιών δημοσιευμένων σε διεθνή περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων και συγγραφέας 5 βιβλίων στην ελληνική γλώσσα και 2 βιβλίων στην αγγλική γλώσσα (Cambridge University Press και Springer Nature). Ασχολείται επίσης με την εκπαιδευτική διαδικασία, με στόχο την υιοθέτηση υπολογιστικών εργαλείων στη διδασκαλία των επιστημών και των μηχανικών, καθώς και την προώθηση συστηματικών μεθοδολογιών για την επίλυση σύγχρονων προβλημάτων σύνθεσης διεργασιών.

Εισαγωγή στη Μεταφορά
Θερμότητας και Μάζας

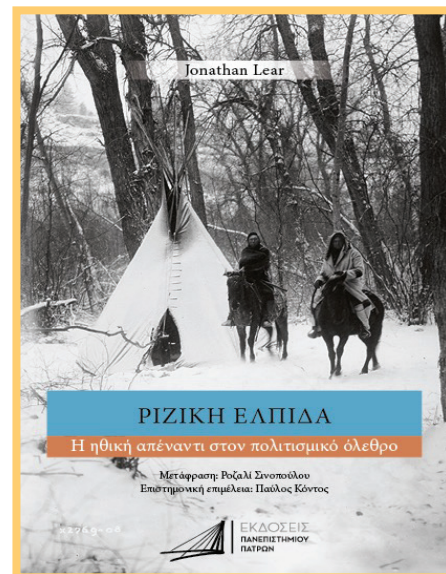
ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΚΟΥΚΟΣ

ISBN: 978-960-530-121-7 | Διαστάσεις 21 x 29 | Σελίδες: 886 | Τιμή: 68,90 ευρώ

Jonathan Lear, Ριζική ελπίδα. Η ηθική απέναντι στον πολιτισμικό όλεθρο.
Μτφρ.: Ροζαλί Σινοπούλου. Επιστημονική επιμέλεια: Παύλος Κόντος.

Λίγο πριν πεθάνει, ο Πολλά Χτυπήματα, ο τελευταίος μεγάλος Αρχηγός του Έθνους των Κρόου, αφηγήθηκε την ιστορία του – μέχρι ενός σημείου. «Όταν έφυγαν τα βουβάλια, οι καρδιές των ανθρώπων του λαού μου μαράθηκαν», είπε «και δεν μπόρεσαν να ανθήσουν ξανά. Μετά από αυτό, τίποτα πια δεν συνέβη». Αυτό ακριβώς το ζήτημα – ενός λαού αντιμέτωπου με το τέλος του τρόπου ζωής του – είναι που προτρέπει στη φιλοσοφική ηθική διερεύνηση, η οποία επιδιώκεται με τη Ριζική ελπίδα. Σύμφωνα με τον Τζόναθαν Λιρ, η ιστορία του Πολλά Χτυπήματα εγείρει ένα βαθύ ηθικό ερώτημα που υπερβαίνει τον καιρό του και θέτει προκλήσεις σε όλους μας: πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίσει κανείς τη δυνατότητα της κατάρρευσης της ίδιας του της κουλτούρας;

«Μια καλοφτιαγμένη και επιδέξια διαρθρωμένη εξέταση των ονείρων και των ελπίδων του Αρχηγού Πολλά Χτυπήματα, του τελευταίου βασικού ηγέτη του λαού των Κρόου. Ο Λιρ επιτυγχάνει αξιοθαύμαστα να αποτυπώσει τα ηθικά και κοινωνικά ζητήματα που ξεπέρασε ο Πολλά Χτυπήματα, για να οδηγήσει τον λαό του σε μια νέα, δραματικά διαφορετική πραγματικότητα».

Timothy P. McClearly, *Little Big Horn College, Τομέας των Κρόου*

«Το βιβλίο του Λιρ ανοίγει νέους δρόμους, με εξαιρετικά ενδιαφέροντα τρόπο... Τι αποκομίζω από τούτο το σύντομο, διαφωτιστικό βιβλίο; Τη δική μου εκδοχή ριζικής ελπίδας, που βρίσκει εφαρμογή σε πολύ διαφορετικές καταστάσεις... Αυτό είναι που καθιστά τόσο πολύτιμο το καλογραμμένο και φιλοσοφικά πολύπλοκο βιβλίο. Ως ιστορία ανδρείας και ηθικής φαντασίας, είναι πολύ δυνατό και συγκινητικό. Προσφέρει επίσης, όμως, και το είδος εκείνο εποπτείας που χρειάζονται απεγνωσμένα οι επίδοξοι 'δημιουργοί' της 'νέας τάξης πραγμάτων'».

Charles Taylor, *New York Review of Books*

«Έχεις τόσα πολλά να μάθεις από αυτό· ο Λιρ ανατέμνει τις διαφορές ανάμεσα στην απλή αισιοδοξία και τη ριζική ελπίδα, όπως φαίνεται στην 'πίστη' του Πολλά Χτυπήματα 'στο προφητικό του όνειρο'. Είναι ένα από κείνα τα βιβλία που θέλεις να βάλεις στα χέρια των ηγετών όλου του κόσμου».

Susan Salter Reynolds, *Los Angeles Times Book Review*

Ο Jonathan Lear είναι φιλόσοφος και ψυχαναλυτής, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο. Δίδαξε, επίσης, στα Πανεπιστήμια του Κέιμπριτζ (1979-1985) και του Γέιλ (1978-1979, 1985-1996). Το 2009 έλαβε το βραβείο Mellon Distinguished Achievement Award in the Humanities και το 2017 εξελέγη μέλος της Αμερικανικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών. Η ιδιαιτερότητα και η σημασία του έργου του προκύπτουν από τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιεί τη διασταύρωση της ψυχανάλυσης με την ιστορία της δυτικής φιλοσοφίας από τις ελληνικές πηγές της μέχρι σήμερα. Από τις πολλές μονογραφίες του (πέρα από το παρόν βιβλίο), οι πιο επιδραστικές φαίνεται να είναι οι εξής: *Aristotle: The Desire to Understand* [Αριστοτέλης: η επιθυμία για κατανόηση] (Cambridge University Press, 1988), *Freud* (Routledge, 2015), *Wisdom Won From Illness: Essays in Philosophy and Psychoanalysis* [Σοφία κερδισμένη μέσα από την αρρώστια: Δοκίμια φιλοσοφίας και ψυχανάλυσης] (Harvard University Press, 2017).

ISBN: 978-960-530-144-6 | Διαστάσεις: 17 x 24 | Σελίδες 176 | Τιμή: 19,5 ευρώ

Το τελευταίο βιβλίο του Δημήτρη Μητσotάκης, με τον ευρηματικό τίτλο *Ο καιρός άλλαζε*, είναι μια συλλογή διηγημάτων. Συγκεκριμένα αποτελείται από δεκαεφτά διηγήματα και τέσσερα μικροδιηγήματα εν είδει επιλόγου, τα οποία μπορούν να διαβαστούν σαν πεζά ποιήματα. Τα δεκαέξι πρώτα διηγήματα είναι (προφανώς) αυτοτελείς ιστορίες, ο συγγραφέας όμως πρωτοτυπεί με το πιραντελλικού στιλ δέκατο-έβδομο διήγημά του, στο οποίο συγκεντρώνονται οι ήρωες όλων των προηγούμενων διηγημάτων του αποδίδοντάς του κατηγορίες σε ένα «λαϊκό δικαστήριο».

Όπως δηλώνεται στο οπισθόφυλλο, πρόκειται για μια συλλογή διηγημάτων όπου η μυθοπλασία, ο σουρεαλισμός και η φαντασία συναντούν αληθινές ιστορίες και συμβάντα με χιούμορ, τρυφερότητα αλλά και τη σκληρή όψη της πραγματικής ζωής.

Έτσι, λοιπόν, αντιλαμβανόμαστε πως η φαρέτρα του συγγραφέα αντλεί κυρίως από γεγονότα που ο ίδιος έχει ζήσει, ή γεγονότα των οποίων έχει υπάρξει μάρτυρας. Ωστόσο, δεν λείπουν και ιστορίες που αποτελούν εξ ολοκλή-

ρου μυθοπλασία. Για τις δεύτερες μας εισάγει, τρόπον τινά, στο εργαστήρι του, όταν περιγράφει με γλαφυρό και σουρεαλιστικό τρόπο το πώς μπορεί να λειτουργήσει η έμπνευση, στο διήγημα «Θα σε κάνω να πονέσεις»:

Τούτη δω την ιστορία μου την είπε το μαξιλάρι μου. Ένα μεσημέρι, λίγο πριν με πάρει ο ύπνος -ο γλυκός εκείνος ύπνος που μ' αρέσει να παίρνω την άνοιξη-, μετά το μεσημεριανό φαγητό, καθώς είχα γείρει στο πλάι, άκουσα μέσα απ' το μαξιλάρι μια φωνή: «Γράψε».

Τα έγραφα ακριβώς όπως μου τα υπαγόρευσε.

Εντούτοις, οι περισσότεροι από τους ήρωές του συνιστούν απλούς ανθρώπους της καθημερινής ζωής (ακόμη και σε πιθανώς επίπλαστες ιστορίες) και όχι εξιδανικευμένα λογοτεχνικά δημιουργήματα. Κάποιοι πληγώνουν, κάποιοι πληγώνονται, άλλοι απλώς παρατηρούν, όλοι όμως είναι πρόσωπα που η ζωή περνά από πάνω τους αφήνοντας τα σημάδια της, άλλοτε σαν ρυτίδες έκφρασης κι άλλοτε σαν ουλές... συνήθως το δεύτερο.

Με βάση την μοναξιά του σύγχρονου ανθρώπου, που τη συναντάμε με διάφορες μορφές σε όλα τα διηγήματα, ο συγγραφέας πραγματεύεται διάφορα ζητήματα που αφορούν την ανθρωπότητα στη διαχρονικότητά της. Κάποια από τα βασικά θέματα όπου θα σταθούμε διαβάζοντας το βιβλίο είναι τα εξής:

Τα όνειρα, που χάνουν την αίγλη τους μόλις πραγματοποιούνται. Η φιλία και πώς μπορεί να διατηρηθεί. Το δέσιμο του ανθρώπου με τα αντικείμενα, και ακόμη περισσότερο του επαγγελματία -και μάλιστα του καλλιτέχνη- με τα αντικείμενα της δουλειάς του. Ο πόνος της ξενιτιάς, λόγω (και) της οικονομικής μετανάστευσης. Η παιδική ευαισθησία και αθωότητα απέναντι στη βία και η μεταλλαγή της σε αδιαφορία μεγαλώνοντας. Η απότομη ενηλικίωση λόγω άσχημων καταστάσεων που βιώνει ένας άνθρωπος. Η αντιζήλια μεταξύ των εφήβων και η ανάγκη να γίνει κανείς «καλύτερος» από κάποιον άλλο σε κάτι, ακόμα και όταν αυτό σημαίνει να γίνει χειρότερος άνθρωπος. Ο σαδισμός και η εκδίκηση. Ο έρωτας μετ' εμποδίων και η αργοπορημένη πραγμάτωσή του. Η βία και η παθητικότητα, αλλά και η παθητικότητα που μετατρέπεται σε βία είτε ενάντια σε άλλους είτε ενάντια στον εαυτό. Η μίμηση των γονιών από τα παιδιά τους. Η κατάρριψη της άποψης ότι η γενναιοδωρία θα φέρει τύχη. Η ανάγκη να περάσεις καλά, ή να παρηγορηθείς, ακόμα και ξεπουλώνοντας την παρουσία σου. Οι ταμπέλες που βάζουμε σε ανθρώπους και η ανατροπή τους. Η (ερωτική) ζήλεια και το πόσο επιβλαβής καθίσταται. Η άμετρη πίστη στον Θεό, που επίσης μπορεί να βλάψει. Η απαλλαγή από τυπικότητες και ψεύτικες ευγένειες.

Όλα τα κείμενα της συλλογής διαπνέονται από μια αίσθηση αλλαγής, όπως δηλώνει και ο τίτλος. Οι περισσότερες ιστορίες περιέχουν κομβικά σημεία που προκαλούν κάποια μετάβαση στη ζωή των ηρώων. Το απόλυτα ταυτόσημο με τον τίτλο απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα «Διακοπές στην κόλαση», με το οποίο γίνεται πασιφανές ότι ο τίτλος χρησιμοποιείται μεταφορικά με μια δόση ειρωνείας, πικρίας, αλλά και ελπίδας:

Δύο μέρες μετά θάψαμε τον παππού Γιώργο στο χωριό του. Την ώρα που τον έβαζαν στον λάκκο ανοίξαν τα μάτια μου σαν βρύσες. Τα μάτια, που τόσες μέρες ήταν στεγνά και έδιναν κουράγιο στη γιαγιά, στη μάνα μου, στη θεία μου, δεν έλεγαν να σταματήσουν.

Ποτέ δεν θα μπορέσω να συμφιλιωθώ μ' αυτήν την εικόνα. Αυτό το κατέβασμα στον λάκκο του ενός μέτρου με διαλύει.

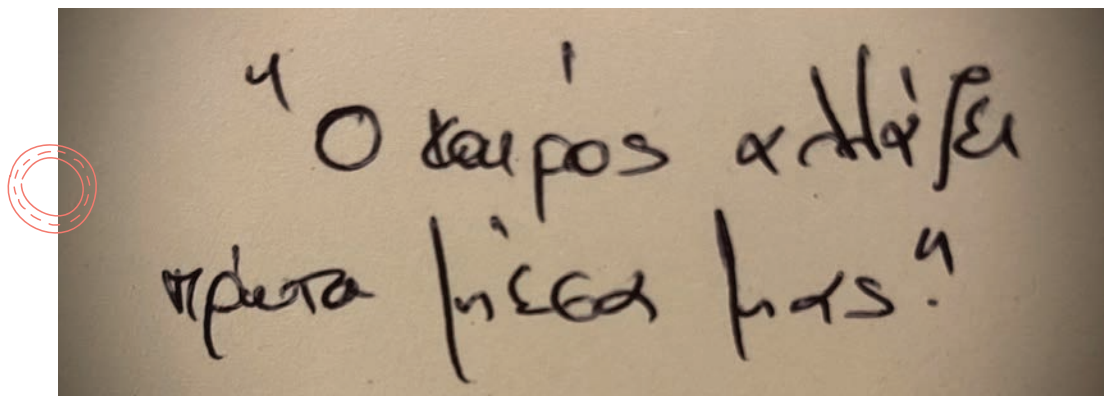
Ακριβώς τη στιγμή που πέρασα δίπλα από τον τάφο του παππού και έριξα πάνω στο φέρετρο ένα γαρίφαλο, έπιασε να φυσάει ένα ελαφρύ βοριαδάκι.

Ο καιρός άλλαζε...

Το τελευταίο μικροδιήγημα, αυτό με το οποίο ο συγγραφέας αποφασίζει να κλείσει το βιβλίο, με τίτλο «Ονειρεύεται» (και την αγαπημένη φράση «Ονειρεύεται. Αγκαλιές, φιλιά, φίλους, αγαπημένους.»), καθώς και το μότο που επιλέγει να γράψει στους αναγνώστες υπογράφοντας το βιβλίο του «Ο καιρός αλλάζει πρώτα μέσα μας», μας δείχνουν τον τρόπο για να αλλάξει ο καιρός όχι πια ερήμην μας και προς όποια πορεία δώσει τυχαία η ζωή, αλλά εξαιτίας μας και προς την πορεία που εμείς επιθυμούμε.

Λίγα λόγια για τον συγγραφέα:¹

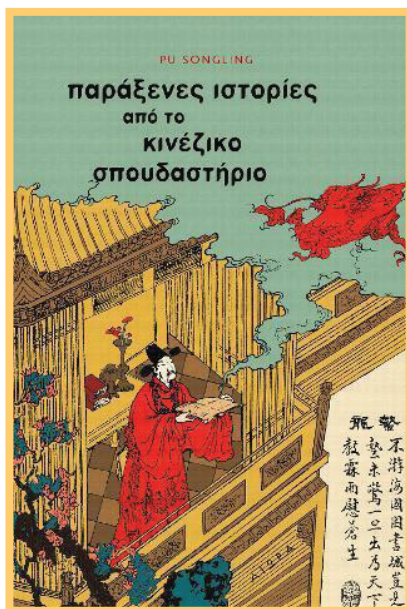
Ο Δημήτρης Μητσοτάκης² γεννήθηκε στον Πειραιά στις 28 Απριλίου του 1967. Κατάγεται από την Κρήτη. Μεγάλωσε και σπούδασε στην Καλλιθέα. Ζει στην Κυψέλη. Από νεαρή ηλικία εργάζεται ως μουσικός. Ασχολείται με το ρεμπέτικο τραγούδι και δίνει παραστάσεις βασισμένες σε αυτό στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με ρεμπέτικα σχήματα (Μονολιθική Κομπανία, Ρε Καντίνοι). Το 1994 δημιούργησε το συγκρότημα Ενδελέχεια, στο οποίο συμμετείχε ως στιχουργός, συνθέτης και ντράμερ. Έχει εκδώσει τέσσερα λογοτεχνικά βιβλία: *Καυτή σούπα* (Ελληνικά Γράμματα, 2007), *Η μονοκατοικία* (Τόπος, 2009), *Υπόγειος* (συν-δημιουργία με τον Αλέξανδρο Σικιαρίδη) (Τόπος, 2013), *Τα σκισμένα ημερολόγια* (Τόπος, 2019).

1. Παραθέτω το βιογραφικό σημείωμα, όπως παρατίθεται στο αντί του βιβλίου.

2. Σελίδα στο facebook: <https://www.facebook.com/dimitris.mitsotakis>

Κανάλι στο youtube: <https://www.youtube.com/@DimitrisMitsotakis>

Η κινεζική λογοτεχνία διαφέρει από τη δυτική σε πολλές πτυχές. Δεν διακρίνει τις ιδέες από τα πράγματα και δεν την απασχολεί η έννοια του λάθους ή του ψεύδους. Εκτείνεται σχεδόν τρεις χιλιάδες χρόνια πίσω, όταν εφευρέθηκε η ιδεογραφική γραφή. Η κινεζική λογοτεχνία γνώρισε μεγάλη επιρροή από τον Κομφουκιανισμό, του οποίου το βασικό δόγμα ήταν η αυστηρή τήρηση των νόμων της θρησκευτικής και φιλοσοφικής αυτής διδασκαλίας και ο συντηρητισμός. Αυτό αντικατοπτρίστηκε στην κινεζική λογοτεχνία, η οποία αναπτύχθηκε αρχικά μόνο σε παραδοσιακές περιοχές.

Οι παράξενες ιστορίες από το κινέζικο σπουδαστήριο¹ είναι μια συλλογή κλασικών κινέζικων ιστοριών από τον συγγραφέα της δυναστείας Qing², Pu Songling³, οι οποίες στόχευαν σε έμμεση κριτική των κοινωνικών προβλημάτων της εποχής. Γράφτηκαν περίπου 500 «λακωνικές» ιστορίες που κυκλοφορούσαν σε χειρόγραφα μεταξύ των φίλων του, αλλά δεν εμφανίστηκαν σε έντυπη μορφή μέχρι το 1766⁴. Θεωρείται πολιτιστική κληρονομιά για διάφορους λόγους. Παρέχει μια πολύτιμη εικόνα για την κινεζική λαογραφία, τις πεποιθήσεις και τις πολιτιστικές αξίες κατά τη διάρκεια της δυναστείας Qing.

Προσφέρει στους αναγνώστες ένα παράθυρο στις υπερφυσικές πτυχές του παραδοσιακού κινεζικού πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένων των μύθων, των θρύλων και των υπερφυσικών όντων. Επίσης, κάθε ιστορία εξερευνά ηθικά, ηρωικά ή φιλοσοφικά ζητήματα. Οι ιστορίες δεν είναι απλώς ψυχαγωγικές, αλλά χρησιμεύουν και ως μέσο για προβληματισμό και περισυλλογή. Τα θέματα, οι χαρακτήρες και οι αφηγηματικές τεχνικές έχουν προσαρμοστεί και επανασχεδιαστεί σε πολλά έργα μυθοπλασίας, δράματος και άλλων καλλιτεχνικών μορφών σε όλη την κινεζική λογοτεχνική ιστορία. Η συλλογή αυτή δεν έχει απήχηση μόνο στην Κίνα, αλλά έχει κερδίσει διεθνή προσοχή⁵. Οι μεταφράσεις επέτρεψαν σε αναγνώστες από διαφορετικούς πολιτισμούς να εκτιμήσουν τον πλούτο της κινεζικής αφήγησης και της λαογραφίας.

Παραθέτω μερικές από τις ιστορίες που μου έκαναν μεγάλη εντύπωση όταν τις διάβασα:

«Η δεσποινίς Τζιαονούο ή πως να πιάσετε φίλιες με αλεπούδες»: Το πνεύμα αλεπούς είναι ένα κοινό μοτίβο στην κινεζική λαογραφία. Η ιστορία περιστρέφεται γύρω από ένα πνεύμα αλεπούς που μεταμορφώνεται σε μια όμορφη γυναίκα για να δοκιμάσει την πίστη ενός λόγιου. Η αφήγηση εμβαθύνει σε θέματα αγάπης, πίστης και στα όρια μεταξύ του ανθρώπινου και του υπερφυσικού πεδίου.

1. Zhiguai xiaoshuo ή tales of the miraculous: είδος κινεζικής λογοτεχνίας που εμφανίστηκε στη δυναστεία των Han και αναπτύχθηκε στη δυναστεία των Tang το 618 μ.Χ. Ήταν από τα πρώτα παραδείγματα κινεζικής μυθοπλασίας, ασχολούνται με την ύπαρξη του υπερφυσικού, την αναγέννηση και τη μετενσάρκωση, τους θεούς, τα φαντάσματα και τα πνεύματα.

2. Σημαίνει «καθαρός» ή «διαφανής».

3. Ένας άσημος δάσκαλος από την επαρχία Datong, πέρασε το πρώτο επίπεδο των εξετάσεων για να εργαστεί στη δημόσια διοίκηση, αλλά απέτυχε πολλές φορές στο επόμενο. Εξαιτίας αυτής της αποτυχίας συνέλεγε και ξαναέγραφε για χρόνια τις ιστορίες. Διέλεγε με προσοχή τις λέξεις του, δημιουργώντας έτσι το δικό του ιδιαίτερο λυρικό στυλ.

4. Zhang Longxi, *A History of Chinese Literature*, Routledge, 2023, σελ. 371.

5. O Jorge Luis Borges συμπεριέλαβε τον Pu Songling στο μεγάλονοο έργο «Η Βιβλιοθήκη της Βαβέλ», όπου είχε σκοπό να συγκεντρώσει τα μεγαλύτερα έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας του φανταστικού.

«Ο Ταοϊστής ιερέας του βουνού Λάο Σαν»: Σε αυτή την ιστορία ένας Ταοϊστής ιερέας συναντά ένα φάντασμα που ζητά τη βοήθειά του για να εκδικηθεί ένα άδικο θάνατο. Η αφήγηση εμβαθύνει σε θέματα δικαιοσύνης, ηθικής και αλληλεπιδράσεων μεταξύ του πνευματικού και του θνητού πεδίου. Σκοπός κατά τον συγγραφέα δεν είναι απλώς να σατιρίσει τους επαρχιώτες θιασώτες του ταοϊσμού, αλλά να καυτηριάσει τη διαφθορά και την υποκρισία τους⁶.

«Άρωμα λωτού»: Ο συγγραφέας περιγράφει ένα ερωτικό τρίγωνο ανάμεσα σε έναν άνδρα, μια αλεπού και ένα φάντασμα. Μετά τη διαμάχη της αλεπούς (που το όνομα της σημαίνει άρωμα λωτού) με την κοπέλα-φάντασμα Λι, αποδέχονται η μια την άλλη και ζουν αρμονικά μαζί του ως παλακίδα και σύζυγος, αντίστοιχα. Αυτή η ιστορία αφορά κυρίως τις ανθρώπινες σχέσεις. Αναφέρεται στο πώς «ο ανώτερος άνθρωπος»⁷ δεν πρέπει να φοβάται φαντάσματα και αλεπούδες.

«Ο κλέφτης του ροδάκινου»: Για τους κινέζους το ροδάκινο ήταν συνδεδεμένο με την αθανασία. Σύμφωνα με τον μύθο το Δέντρο της Ζωής ήταν μια ροδακινιά και οι καρποί αυτού του δέντρου οι οποίοι ωρίμαζαν κάθε μερικές χιλιάδες χρόνια, χάριζαν αιώνια ζωή σε όποιον τους έτρωγε. Η ιστορία περιστρέφεται γύρω από ένα μαγικό κόλπο. Ο συγγραφέας προλογίζει την ιστορία με μια πρόταση ότι ο ίδιος είδε προσωπικά το κόλπο του μάγου.

«Η μαγική αχλαδιά»: Ένας ατημέλητος Ταοϊστής ιερέας παρακαλεί ανεπιτυχώς έναν πωλητή αχλαδιών για ένα μόνο αχλάδι. Ωστόσο, ένας περαστικός προσφέρεται να αγοράσει στον γέρο ένα αχλάδι, το οποίο δέχεται με χαρά. Ο Ταοϊστής προσφέρεται να ανταποδώσει δίνοντας δωρεάν αχλάδια στο πλήθος. Θάβει το κουκούτσι της αχλαδιάς στο έδαφος, το ποτίζει και λίγο μετά ανθίζει. Αφού μοιράσει τους καρπούς στους περαστικούς, ο Ταοϊστής κόβει το δέντρο και φεύγει. Ο Pu Songling προειδοποιεί ότι «άτομα όπως ο πωλητής αχλαδιών είναι πάρα πολλά για να τα απαριθμήσουμε ξεχωριστά, οπότε το παράδειγμα ενός τόσο ανόητου χωρικού κάθε άλλο παρά έκπληξη είναι».

Οι ιστορίες παρουσιάζουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και ποικιλία ύφους. Κάθε παραμύθι παρέχει μια μοναδική προοπτική για τη διασταύρωση του ανθρώπινου και του υπερφυσικού κόσμου, καθιστώντας τη συλλογή ένα «μωσαϊκό» κινεζικής λαογραφίας και αφήγησης. Χρησιμοποιεί ποιητική γλώσσα, συμβολισμούς και αλληγορίες για να σχολιάσει την ανθρώπινη συμπεριφορά και την κοινωνία. Ακόμη και οι μη ανθρώπινες οντότητες είναι προσωποποιήσεις ανθρώπινων χαρακτηριστικών ή αρχέτυπα που αντιπροσωπεύουν στοιχεία της ανθρώπινης ψυχής. Έτσι, διαβάζοντας το βιβλίο μάς μένει μια αίσθηση σύνδεσης παρελθόντος και παρόντος χάρη στον γρήγορο ρυθμό, τη νηφαλιότητα του συγγραφέα, των χιουμοριστικών σκηνών και της ειρωνείας, κάνοντάς το ένα διαχρονικό αριστούργημα.⁸

Η ελληνική αυτή έκδοση του βιβλίου «έχει μικρό μέγεθος» σε σχέση με την αγγλική (μόνο 12 από τις 137 ιστορίες), γεγονός που αρχικά μου φάνηκε μειονέκτημα. Όταν το ολοκλήρωσα, κατάλαβα πως είναι τελικά ένα ιδανικό εισαγωγικό ανάγνωσμα για όποιον θέλει να δοκιμάσει κάτι διαφορετικό, όπως η κινεζική λογοτεχνία.

6. Zhang Longxi, ό.π., σελ. 373.

7. Όρος του Κομφούκιου για να δηλώσει τον εκλεπτυσμένο άνθρωπο με βαθιά μόρφωση και ηθική ακεραιότητα.

8. Επηρέασε όλες τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις της Κίνας. Δύο παραδείγματα που είναι γνωστά για την δική μας χώρα είναι οι ταινίες: «A Touch of Zen» (1971), δείτε εδώ <https://www.imdb.com/title/tt0064451/> και «A Chinese Ghost Story» (1987), δείτε εδώ <https://www.imdb.com/title/tt0093978/>.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«ΦΟΝΙΣΣΑ»: ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ ΝΑΘΕΝΑ

ΧΑΡΑ ΛΑΓΟΥ

ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΔΙΔΑΚΤΩΡ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Η Εύα Νάθενα επιλέγει για την πρώτη της σκηνοθετική προσπάθεια το εμβληματικό έργο του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη *Φόνισσα*, σε σενάριο δικό της και της Κατερίνας Μπέη. Η ταινία έκανε πρεμιέρα στο 64ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, στο οποίο απέσπασε – όχι αδικώς – έξι βραβεία. Η Νάθενα, στην επιτυχημένη αυτή προσαρμογή του παπαδιαμαντικού έργου, δημιουργεί για την πρωταγωνίστρια, Χαδούλα, έναν υπαρξιακό – σχεδόν καφκικό – εφιάλτη, σεβόμενη απόλυτα το ηθογραφικό πλαίσιο του αφηγήματος.

Με λιτή σκηνοθεσία και έμφαση στον στενό, γκριζό χώρο που τον περιορίζει η θάλασσα, η σκηνοθετίδα τοποθετεί στο κέντρο τη Χαδούλα ή Φραγκογιαννού (Καρυοφυλλιά Καραμπέτη). Η ηρωίδα, μια πολύτεκνη μάνα και χήρα, έχοντας ζήσει μια ζωή γεμάτη βάσανα, λόγω του φύλου της και της εποχής, μετατρέπεται σε «σανίδα σωτηρίας» για τα μικρά κορίτσια του νησιού. Με την ίδια να θεωρεί ότι έτσι γλιτώνει τα κορίτσια από τις μελλοντικές τους κακουχίες, προβαίνει σε μια σειρά φόνων αθώων παιδιών, την οποία η σεναριογράφος αλλάζει, με σκοπό να δώσει ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην τραγικότητα της μοίρας. Η Χαδούλα δεν ξεκινά από τον φόνο της εγγονής της, αλλά από δύο μικρές αδερφές και,

με αποκορύφωμα τον θάνατο ενός τρίτου κοριτσιού, στον οποίο εμπλέκεται μόνο πνευματικά, όλες οι υποψίες στρέφονται πάνω της. Χωρίς η ίδια να συνειδητοποιεί τις πράξεις της και θεωρώντας ότι έχει αναλάβει «ιερό καθήκον» αποφασίζει να κρυφτεί στο βουνό, μέχρι τη στιγμή που επιστρέφει για να ολοκληρώσει το έργο της.

Η συγκλονιστική ερμηνεία της Καρυοφυλλιάς Καραμπέτη, σε συνδυασμό με την κινηματογράφιση της πατριарχικής, φαλλοκρατικής κοινωνίας όπου ζει, δημιουργούν ένα αίσθημα ταινίας τρόμου. Ένας τρόμος που συνδέεται με το διαγενεακό τραύμα που φέρει η ηρωίδα από τη μάνα της και που, νομοτελειακά, θα κληρονομήσουν οι κόρες της. Μια προσωπικότητα βασανισμένη, που φτάνει στο σημείο της διαταραχής μέσα σε ένα αγγελοπουλικό τοπίο. Μια γυναίκα που δεν γεννήθηκε για τον εαυτό της, δεν εισέπραξε ποτέ το μητρικό χάδι και που πάντοτε τη χαρακτήριζε ο νόμος της προίκας. Η ανθρώπινη αξία της προσδιοριζόταν από το μπαούλο με τα υπάρχοντα που θα παρέδιδαν οι γονείς της στην οικογένεια του άντρα της τη στιγμή του αρραβώνα. Η συναρπαστικά κλειστοφοβική σκηνοθεσία της δημιουργού καδράρει την ψυχосύνθεση της Χαδούλας και τη σταδιακή της πορεία προς την πτώση ή και τη λύτρωση. Η ηρωίδα γίνεται ο δαίμονας του τόπου, αναλαμβάνοντας την ευθύνη ακόμα και για συλλογικά εγκλήματα, για να σώσει τα κορίτσια από τον «δαίμονα» της ζωής.

«FIVE NIGHTS AT FREDDY'S»

BENETIA ΣΧΟΙΝΑ
ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΟΣ

Η ταινία «Five Nights at Freddy's» («Πέντε Νύχτες στου Φρέντι») είναι βασισμένη στην ομώνυμη σειρά βιντεοπαιχνιδιών του Scott Cawthon, αλλά και των νουβελών που ακολούθησαν. Η ταινία διηγείται την ιστορία ενός ταλαιπωρημένου νυχτοφύλακα, ο οποίος ξεκινά να εργάζεται στην πιτσαρία Φρέντι Φάζμπεαρ. Κατά τη διάρκεια της πρώτης του μέρας στη δουλειά, συνειδητοποιεί ότι η νυχτερινή βάρδια στου Φρέντι θα είναι πιο δύσκολη απ' όσο νόμιζε. Πίσω από τα animatronics κρύβονται φόνοι, αλλά και μια περίεργη τεχνολογία.

Η ταινία ήταν ευχάριστη για μια θέαση με παρέα στον κινηματογράφο, αλλά δεν ακολουθεί σε αρκετά σημεία τα παιχνίδια, κάτι που την κάνει μέτρια ως προς την πλοκή. Φυσικά λείπουν αρκετές σκηνές φρίκης και βίας για να είναι κατάλληλη για κοινό άνω των 15, που ήταν και το target group της ταινίας. Οι αλλαγές στην πλοκή ήταν μόνο για να την απλοποιήσουν, κάτι που δεν ικανοποίησε το ενήλικο κοινό των παιχνιδιών. Επίσης, τα σεναριακά κενά δυσκόλεψαν αρκετά τον μη γνώστη των παιχνιδιών. Αντίθετα, ήταν πραγματικά εξαιρετικό το σκηνικό, αλλά και η δημιουργία των animatronics με ελάχιστο CGI. Φυσικά δεν έλειψαν οι guest εμφανίσεις: YouTubers που ανέδειξαν παγκοσμίως το παιχνίδι αλλά και τα easter eggs από όλο το franchise. Μπορεί να πρόκειται για μια εμπορική ταινία, αλλά μας θύμιζε γιατί το «Jurassic Park» (1993) είχε πιο αληθοφανείς δεινόσαυρους από ότι το «Jurassic World» (2015): γιατί η αλόγιστη και κακή χρήση των CGI καταστρέφει την εμπειρία του θεατή, κάτι που σε αυτή την ταινία δεν συμβαίνει. Από την εμπορική επιτυχία αυτής της ταινίας κάνει γίνεται φανερό ότι θα ακολουθήσουν και άλλες.

Σκηνοθεσία: Emma Tammi

Σενάριο: Scott Cawthon, Seth Cuddeback & Emma Tammi

Ηθοποιοί: Matthew Lillard, Josh Hutcherson, Mary Stuart Masterson, Elizabeth Lail, Kevin Foster, Kat Conner Sterling, Jess Weiss, Jessica Blackmore

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΤΟ νέο ΝΕΟ ΚΥΜΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: **MATINA ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ**
ΔΡ. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

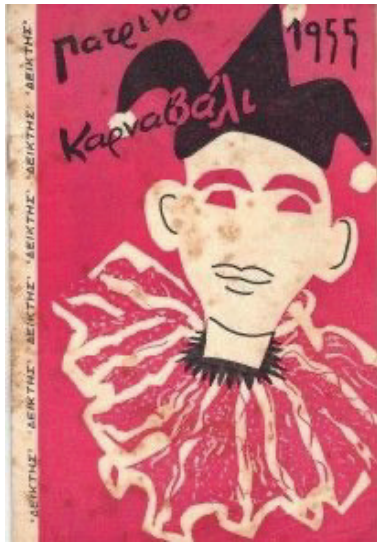
Η δισκογραφική εταιρεία Veego Records με έδρα την Πάτρα ξεκίνησε το 2019 με σκοπό να αναδείξει κυκλοφορίες οι οποίες είτε βρήκαν κλειστές τις πόρτες κάποιας άλλης δισκογραφικής, είτε χάθηκαν στον ψηφιακό κόσμο, είτε ξεχάστηκαν μες στον χρόνο. Το μουσικό φάσμα που καλύπτει η εταιρεία, από τους Kashmir και την Πόπη Αστεριάδη έως τους Athenians of Toronto, τα «Φτηνά Τσιγάρα» του Παναγιώτη Καλαντζόπουλου και το Παιδί Τραύμα, είναι ευρύ, ποικίλο, χωρίς ειδολογικές αγκυλώσεις και άρα αντισυμβατικό, ενώ αναδεικνύεται η γόνιμη συνομιλία μεταξύ παρελθόντος και παρόντος.

Στον κατάλογο της Veego Records, απόρροια της ιδιότυπης ταυτότητάς της, ήρθε να προστεθεί η συλλογή «Το νέο Νέο κύμα», που κυκλοφορεί σε 1000 βινύλια και η οποία είναι εμπνευσμένη και αφιερωμένοι «στους μικρούς και μεγαλύτερους ήρωες που έχουν διαγνωστεί με αυτισμό και τις οικογένειες τους». Οι καλλιτέχνες οι οποίοι συμμετέχουν στον δίσκο χαρίζουν τραγούδια τους, που έχουν κυκλοφορήσει μόνο σε ψηφιακές πλατφόρμες, ενώ ο τίτλος του δίσκου αντανακλά αυτήν τη νέα γενιά καλλιτεχνών που ταράζουν με έναν δικό τους ξεχωριστό τρόπο τα εγχώρια μουσικά ύδατα. Η συλλογή κυκλοφορεί με σκοπό να παρακινήσει, να ενημερώσει, να ευαισθητοποιήσει τον κόσμο και να τον φέρει ένα βήμα πιο κοντά σε αυτά τα ιδιαίτερα άτομα. Το εξώφυλλο του δίσκου και το artwork έχει επιμεληθεί ο εικαστικός Γιώργος Μαραζιώτης.

Όλα τα έσοδα του δίσκου θα διατεθούν σε ιδρύματα που φιλοξενούν, εκπαιδεύουν, υποστηρίζουν και απασχολούν άτομα στο φάσμα του αυτισμού.

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα της Veego Records: veegorecords.com

Στα μέσα της δεκαετίας του '50, ο αντικαρναβαλικός αγώνας φούντω-νε. Με τα φλογερά άρθρα του στη Χριστιανική Σπίθα, ο τότε αρχιμανδρίτης και μετέπειτα γνωστός μητροπολίτης Αυγουστίνος Καντιώτης παρομοίαζε την αποκριάτικη γιορτή με όργιο: «Οι μπουρμπουλισταί και αι μπουρμπουλίστριαι είναι οι σύγχρονοι σάτυροι και μαινάδες... Το ντόμινο αποτελεί στολή αισχρότητας, υπό την οποία διαπράττεται ό,τι αισχρόν έστι και λέγειν... Εάν διά τας αμαρτίας ημών, των οποίων χαρακτηριστικόν ανάγλυφον είναι ο Καρνάβαλος των Πατρών, γίνη εκ νέου σεισμός, τότε χίλιοι Άγιοι Ανδρέοι να παρακαλούν τον Θεόν, εις μάτην θα παρακαλούν. Η ανοχή και η μακροθυμία Του θα έχουν εξαντληθεί. Και τότε...» Ευτυχώς η πόλη δεν δοκιμάστηκε από κάποιο νέο σεισμό. Η απόπειρα κάποιων οργισμένων ιεραρχών να ματαιώσουν το καρναβάλι έπεσε στο κενό. Έτσι, μετά από ορισμένα μικρής έκτασης επεισόδια (1953, 1954), οι Απόκριες γιορτάστηκαν, την επόμενη χρόνια, με το ίδιο πάντα κέφι. Στη μικρή επικαιρική εφημερίδα Πατρινό Καρναβάλι¹ (27/2/1955) διαβάζουμε μάλιστα πως «σε πλατείες λεωφόρους και σοκάκια Πατρινά / για το πείσμα του Καντιώτη ο Καρνάβαλος περνά». Όσο για το γυναικείο «μαύρο ντόμινο» και τη μάσκα, που μαζί με την ανωνυμία εξασφάλιζαν και τη σεξουαλική διαθεσιμότητα των σωμάτων, ο συμβολισμός τους σχολιάζεται διαρκώς στα έντυπα της εποχής. Στην πρωτοσέλιδη έμμετρη επιστολή του προς τους «Πατρινούς γλεντζέδες», ο σατιρικός χρονογράφος και θεατρικός συγγραφέας Δημήτρης Γιαννουκάκης αναφέρεται στα «μαύρα ντόμινα τα γαργαλιστικά» και προτρέπει τους καρναβαλιστές να αδιαφορήσουν για τους «σκυθρωπούς»:

«Αγαπητοί μου Πατρινοί γλεντήστε το γερά,
φιλήστε και τις Πατρινές που 'ναι γλυκειές σαν μέλι
κι αφήστε κάθε σκυθρωπό που διώχνει τη χαρά
να λέη ό,τι θέλει».

Στην επόμενη σελίδα, η «κ. Χ» απαντώντας επιστολικά στο ψευδώνυμο «Μαύρο Ντόμινο» γράφει χιουμοριστικά: «Σήμερα τα ξημερώματα, όταν θα κρεμασθής στη ντουλάπα, δεν χρειάζεσαι ναφθαλίνη για να διατηρηθής. Είναι τόσες πολλές οι αμαρτίες σου, ώστε ούτε ο σκώρος δεν θα σε πλησιάση». Τέλος, η «κ. Εύα» από τη στήλη της σχολιάζει μελαγχολικά την τελευταία νύχτα της Αποκριάς: «Το μαύρο ντόμινο που ταυτίζει τις πιο ανόμοιες μορφές θα χαθή. Η ζωή που χυμάει ανώνυμη κάτω από τη μαύρη προσωπίδα, ο ερωτισμός, η τσαχπινιά, το φιλί, όλες οι ακρότητες, όλο το πατρεντί που τρικυμίζει σαν θάλασσα, θα εξαφανιστή μέσα στην προσωρινή σκηνοθεσία της βραδιάς αυτής». «Ηθική και Απόκρεω ίσον γεραντάματα» διαβάζουμε σε ένα άλλο σατιρικό στιχούργημα, ενώ, στο κάτω μέρος της σελίδας, καταγράφεται και η ειρωνική είδηση πως «συνήλθε χτες η ολομέλεια των διοικητικών συμβουλίων των εν Πάτραις αντικαρναβαλικών οργανώσεων και απεφάσισεν όπως αναστείλη την εν γένει ηθικοπλαστικήν δράσιν, μέχρι των παραμονών του εορτασμού του Καρναβάλου 1956». Στη δεκαετία του '50, το καρναβάλι δεν υπήρξε μόνο μια γιορτή μεταμφιέσεων. Ήταν ταυτόχρονα ένα δρώμενο που προκαλούσε θρησκευτικές εξάρσεις, συντηρητικές αντιδράσεις και «ηθικούς πανικούς», καθώς, η προσωρινή, έστω, ελευθεριότητα του κόσμου δημιουργούσε ρωγμές στον μετεμφυλιακό καθωσπρεπισμό. Από αυτή την άποψη, το καρναβάλι είναι ένα εξαιρετικό πεδίο μελέτης για να κατανοήσουμε τις ιδεολογίες, τις νοοτροπίες αλλά και τις έμφυλες σχέσεις, σε μια εποχή. Η καρναβαλική κουλτούρα, που διεκδικεί τη σωματικότητα, την αντιστροφή των ρόλων, τη βεβήλωση του ιερού, την παρωδία του επίσημου λόγου,² και τα θεάματα της «αναιδίας»³ συνθέτουν μια κοινωνική τελετουργία, στην οποία, πίσω από μάσκες, υπάρχουν ακόμη πολλές κρυφές όψεις της μεταπολεμικής νεοελληνικής κοινωνίας. Κατά τα άλλα, η στήλη εύχεται καλές Απόκριες και καλή δι-ασκέδαση στα «μαύρα ντόμινα».

1. Βλ. τα σχετικά τεκμήρια στο <http://www.mouseiotipou.gr>

2. Μιχαήλ Μπαχτίν, Ο Ραμπλαί και ο κόσμος του. Για τη λαϊκή κουλτούρα του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης, μτφρ. Γιώργος Πινακούλας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2017.

3. Νίκος Ποταμιάνος, «Της αναιδίας θεάματα». Κοινωνική ιστορία της Αποκριάς στην Αθήνα, 1800-1940, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2020.